

BIULETYN SĄDU NAJWYŻSZEGO

IZBA KONTROLI NADZWYCZAJNEJ
I SPRAW PUBLICZNYCH

1/2022
(styczeń-marzec)

Opracowanie

Katarzyna Brzostek

Kinga Francuzik

Justyna Izdebska

Agata Tarnacka

Wydawca

Sąd Najwyższy

00-951 Warszawa

Plac Krasińskich 2/4/6

www.sn.pl

WSTĘP

Szanowni Państwo,

Składamy na Państwa ręce Biuletyn Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, w którym pokrótce omówione zostały najważniejsze orzeczenia Sądu Najwyższego wydane w tej Izbie w pierwszym kwartale 2022 r. Znajdą w nim Państwo także szereg istotnych z punktu widzenia praktyki orzeczniczej zagadnień, które wyłoniły się na gruncie rozpoznawanych przez Sąd Najwyższy spraw należących do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych.

Serdecznie zapraszam do lektury.

dr hab. Joanna Lemańska

Prezes Sądu Najwyższego

kierujący pracą Izby

Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych

SPIS TREŚCI

WYKAZ SKRÓTÓW	4
AKTUALNOŚCI Z ŻYCIA IZBY KONTROLI NADZWYCZAJNEJ I SPRAW PUBLICZNYCH (<i>opracowała Agata Tarnacka</i>)	6
PRZEGLĄD ORZECZNICTWA IKN	14
II.1. ZAGADNIENIA PRAWNE (<i>opracowała Katarzyna Brzostek</i>)	14
II.2. SPRAWY ZE SKARG NADZWYCZAJNYCH (<i>opracowała Justyna Izdebska</i>)	17
OCHRONA KONSUMENTA W SPRAWACH OPARTYCH NA ZOBOWIĄZANIU WEKSLOWYM	17
SKUTKI PRZYSĄDZENIA WŁASNOŚCI.....	22
WYDANIE DWÓCH POSTANOWIEŃ SĄDU O STWIERDZENIU NABYCIA SPADKU PO TEJ SAMEJ OSOBE.....	24
SKUTKI PRAWNE SPRZEDAŻY W TOKU POSTĘPOWANIA UPADŁOŚCIOWEGO NIERUCHOMOŚCI STANOWIĄCEJ WŁASNOŚĆ UPADŁEJ SPÓŁDZIELNI MIESZKANIOWEJ PODMIOTOWI INNEMU NIŻ SPÓŁDZIELNIA MIESZKANIOWA.....	26
PRZERWANIE BIEGU PRZEDAWNIENIA.....	29
USTALANIE WARTOŚCI UDZIAŁU PRZY ZNIESIENIU WSPÓŁWŁASNOŚCI	31
ZMNIEJSZENIE WARTOŚCI PRZYSZŁEGO SPADKU.....	32
MIARKOWANIE WYSOKOŚCI KARY UMOWNEJ	35
OCHRONA PRZYSŁUGUJĄCA DZIAŁACZOWI ZWIĄZKOWEMU	41
PODPIS WYSTAWCY WEKSLA.....	45
SPOSOBY NABYCIA NIERUCHOMOŚCI DO MAJĄTKU WSPÓLNEGO MAŁŻONKÓW; DAROWIZNA JEDNEGO Z MAŁŻONKÓW BEZ ZGODY DRUGIEGO.....	47
RAŻĄCE NARUSZENIE PRAWA A KONIECZNOŚĆ WYDANIA ORZECZENIA KASATORYJNEGO W RAMACH KONTROLI NADZWYCZAJNEJ	50
II.3. SPRAWY Z ODWOŁAŃ OD DECYZJI PRZEWODNICZĄCEGO KRAJOWEJ RADY RADIOFONII I TELEWIZJI (<i>opracowała Agata Tarnacka</i>).....	52
ZARZUT NARUSZENIA PRAWA MATERIALNEGO POPRZEZ JEGO BŁĘDNĄ WYKŁADNIĘ	52
II.4. SPRAWY Z ODWOŁAŃ OD DECYZJI PREZESA URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW (<i>opracowała Agata Tarnacka</i>)	58
DOPUSZCZALNOŚĆ ZMIANY PRZEZ PREZESA UOKiK POSTANOWIENIA O WSZCZĘCIU POSTĘPOWANIA ANTYMONOPOLOWEGO	58
II.5. SPRAWY Z ODWOŁAŃ OD DECYZJI PREZESA URZĘDU REGULACJI ENERGETYKI (<i>opracowała Agata Tarnacka</i>).....	61

POTRZEBA WYKŁADNI PRZEPISÓW PRAWNYCH WYWOŁUJĄCYCH ROZBIEŻNOŚCI W ORZECZNICTWIE	61
II.6. SPRAWY Z ODWOŁAŃ OD UCHWAŁ KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA (<i>opracowała Katarzyna Brzostek</i>)	63
ODWOŁANIE OD UCHWAŁY KRS W PRZEDMIOCIE PRZEDSTAWIENIA KANDYDATA NA URZĄD SĘDZIEGO SĄDU NAJWYŻSZEGO.....	63
GRAVAMEN.....	65
FUNKCJA I WYMOGI UZASADNIENIA UCHWAŁY KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA.....	66
DOŚWIADCZENIE ŻYCIOWE JAKO KRYTERIUM OCENY KANDYDATÓW W POSTĘPOWANIU NOMINACYJNYM	73
POPARCIE ŚRODOWISKA SĘDZIOWSKIEGO JAKO KRYTERIUM OCENY KANDYDATÓW W POSTĘPOWANIU NOMINACYJNYM	74
DOBÓR KRYTERIÓW OCENY KANDYDATÓW PRZEZ KRS	75
RZETELNA OCENA KANDYDATA PRZEZ KRS	76
NAKAZ PODJĘCIA UCHWAŁY PO WSZECHSTRONNYM ROZWAŻENIU SPRAWY PRZEZ KRS.....	78
OCHRONA SĄDOWA UDZIELANA KANDYDATOM NA STANOWISKO SĘDZIOWSKIE W ŚWIETLE NORM KONSTYTUCYJNYCH	79
KOGNICJA SĄDU NAJWYŻSZEGO W POSTĘPOWANIU NOMINACYJNYM	81
STANOWISKO ZESPOŁU	82
OSOBISTE STAWIENICTWO KANDYDATA NA POSIEDZENIU KRS	85
DOŚWIADCZENIE PRACY NA DELEGACJI W MINISTERSTWIE SPRAWIEDLIWOŚCI	87
ZNACZENIE ORZECZENIA LEKARZA ORZECZNIKA ZAKŁADU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH W SPRAWACH O PRZENIESIENIE SĘDZIEGO W STAN SPOCZYNKU.....	88
II.7. INNE SPRAWY (<i>opracowała Kinga Francuzik</i>).....	91
UDZIAŁ ASESORÓW KOMORNICZYCH W GŁOSOWANIU NAD UCHWAŁAMI DOTYCZĄCYMI BUDŻETU IZBY KOMORNICZEJ	91
DECYZJA W PRZEDMIOCIE ODMOWY WYRAŻENIA ZGODY NA DALSZE ZAJMOWANIE STANOWISKA PROKURATORA	94
ZASKARŻALNOŚĆ ORZECZEŃ SĄDU NAJWYŻSZEGO	97
WŁAŚCIWOŚĆ SĄDU W SPRAWACH ZE SKARG NA PRZEWLEKŁOŚĆ ...	100

WYKAZ SKRÓTÓW

Wykaz aktów prawnych

EKPCz – Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r.

k.c. – ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny

k.p.a. – ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego

k.p.c. – ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego

k.p.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego

k.r.o. – ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy

k.s.h. – ustawa z dnia z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych

Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

p.u.s.p. – ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych

u.KRS – ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa

u.o.k.k. – ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów

u.r.tv. – ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji

ustawa o skardze na przewlekłość – ustawa z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki

u.SN – ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym

Wykaz innych skrótów

ETPCz – Europejski Trybunał Praw Człowieka

IKN – Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych

KRRiT – Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji

KRS – Krajowa Rada Sądownictwa

Prezes UOKiK – Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

Prezes URE – Prezes Urzędu Regulacji Energetyki

Prezydent RP – Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej

Przewodniczący KRRiT – Przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji

RP – Rzeczpospolita Polska

SN – Sąd Najwyższy

TK – Trybunał Konstytucyjny

UOKiK – Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

URE – Urząd Regulacji Energetyki

AKTUALNOŚCI Z ŻYCIA IZBY KONTROLI NADZWYCZAJNEJ I SPRAW PUBLICZNYCH

Opracowała Agata Tarnacka

I.1. POWOŁANIE PREZESA IZBY KONTROLI NADZWYCZAJNEJ I SPRAW PUBLICZNYCH NA KADENCJĘ 2022-2024

Postanowieniem z 3 lutego 2022 r. Prezydent RP Andrzej Duda z dniem 27 lutego 2022 r. powołał dr hab. Joannę Lemańską na kolejną kadencję Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych.

Sędzia Sądu Najwyższego Joanna Lemańska kierowała pracą Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych od 26 lutego 2019 r. i została ponownie powołana na trzyletnią kadencję.

Uroczystość wręczenia aktu powołania odbyła się 10 lutego 2022 r. w Pałacu Prezydenckim.

I.2. POWOŁANIE NOWEGO SĘDZIEGO SĄDU NAJWYŻSZEGO W IZBIE KONTROLI NADZWYCZAJNEJ I SPRAW PUBLICZNYCH

Postanowieniem Prezydenta RP z 3 marca 2022 r. do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych powołana została dr hab. Elżbieta Karska. Uroczystość wręczenia aktów powołania odbyła się 8 marca 2022 r. w Pałacu Prezydenckim.

I.3. POWOŁANIE PRZEWODNICZĄCEGO I ZASTĘPCY PRZEWODNICZĄCEGO WYDZIAŁU I W IZBIE KONTROLI NADZWYCZAJNEJ I SPRAW PUBLICZNYCH

Pierwsza Prezes Sądu Najwyższego dr hab. Małgorzata Manowska z dniem 11 kwietnia 2022 r. powołała:

- ❖ Sędziego Sądu Najwyższego dr hab. Adama Redzika na stanowisko Przewodniczącego Wydziału I Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych;

- ❖ Sędziego Sądu Najwyższego dr hab. Pawła Księżaka na stanowisko Zastępcy Przewodniczącego Wydziału I Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych.

I.4. WYBORY CZŁONKA ORAZ ZASTĘPCY CZŁONKA KOLEGIUM SĄDU NAJWYŻSZEGO

W dniu 9 listopada 2021 r. Zgromadzenie Sędziów Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych dokonało wyboru Członka oraz Zastępcy Członka Kolegium Sądu Najwyższego.

- ❖ Sędzia Sądu Najwyższego dr hab. Maria Szczepaniec została wybrana na Członka Kolegium Sądu Najwyższego (Uchwała nr 2/2021 Zgromadzenia Sędziów Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych);
- ❖ Sędzia Sądu Najwyższego prof. dr hab. Mirosław Sadowski został wybrany na Zastępcę Członka Kolegium Sądu Najwyższego (Uchwała nr 3/2021 Zgromadzenia Sędziów Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych).

I.5. KONFERENCJE SĘDZIÓW IZBY KONTROLI NADZWYCZAJNEJ I SPRAW PUBLICZNYCH

W drugiej połowie 2021 r. zorganizowane zostały trzy konferencje z udziałem Sędziów Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych:

- ❖ Konferencja naukowa „Skarga Nadzwyczajna – dotychczasowe doświadczenia i perspektywy” odbyła się 18 czerwca 2021 r. w Pałacu Prezydenckim w Warszawie;
- ❖ Konferencja wyjazdowa „Omówienie istotnych zadań leżących w zakresie prac działania IKNiSP, ze szczególnym uwzględnieniem aktualnych problemów związanych ze skargami nadzwyczajnymi” odbyła się w dniach 12-14 października 2021 r. w Otrębusach;
- ❖ Konferencja wyjazdowa „Skargi nadzwyczajne na tle innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia” – stanowiąca kontynuację Konferencji w Otrębusach w zakresie omówienia wybranych problemów oraz dotychczasowych

doświadczeń w sprawie skargi nadzwyczajnej odbyła się w dniach 9-10 listopada 2021 r. w Starejwsii.

Gospodarzem konferencji naukowej „Skarga nadzwyczajna – dotychczasowe doświadczenia i perspektywy”, która odbyła się 18 czerwca 2021 r. w Pałacu Prezydenckim, był Prezydent RP Andrzej Duda. W konferencji wzięli udział: Pierwsza Prezes Sądu Najwyższego dr hab. Małgorzata Manowska, Prezes Sądu Najwyższego dr hab. Joanna Lemańska, Prezes Naczelnej Rady Adwokackiej Przemysław Rosati, Prezes Krajowej Rady Radców Prawnych Włodzimierz Chróścik, sędziowie Sądu Najwyższego orzekający w IKN i ławnicy Sądu Najwyższego, a także przedstawiciele podmiotów legitymowanych do wniesienia skargi nadzwyczajnej. W swoim wystąpieniu podczas konferencji Prezes SN dr hab. Joanna Lemańska zaprezentowała dotychczasowe doświadczenia płynące ze sprawowania przez Sąd Najwyższy kontroli nadzwyczajnej. Ponadto uczestnicy konferencji wysłuchali wystąpień m.in. SSN dr hab. Marka Dobrowolskiego, który omówił skargę nadzwyczajną jako odpowiedź na postulaty formułowane w doktrynie prawa konstytucyjnego w związku z daleko idącymi ograniczeniami konstrukcyjnymi skargi konstytucyjnej, oraz SSN dr hab. Aleksandra Stępkowskiego, który z kolei przedstawił instytucję skargi nadzwyczajnej na tle standardów ochrony stabilności orzeczeń sądowych, wypracowanych przez ETPCz. Uczestnicy konferencji w przeprowadzonej następnie dyskusji byli zgodni, że kontrola nadzwyczajna jest potrzebnym instrumentem procesowym, który sprawdził się w praktyce, choć szereg jej aspektów wymaga jeszcze dopracowania. Zamykając konferencję, Minister Małgorzata Paprocka zapowiedziała podjęcie w Kancelarii Prezydenta RP prac nad kompleksową ewaluacją kontroli nadzwyczajnej, pozwalającą nadać jej optymalny kształt instytucjonalny.

W dniach 12 – 14 października 2021 r. w Otrębusach odbyła się konferencja wyjazdowa sędziów Sądu Najwyższego orzekających w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, poświęcona omówieniu istotnych problemów pojawiających się w działalności orzeczniczej Izby, ze szczególnym uwzględnieniem dotychczasowych doświadczeń w rozpoznawaniu spraw ze skarg nadzwyczajnych. Obradom

przewodniczyła Prezes SN dr hab. Joanna Lemańska. W konferencji wzięła także udział Pierwsza Prezes SN dr hab. Małgorzata Manowska oraz zaproszeni goście.

Z uwagi na niewyczerpanie tematyki, będącej przedmiotem obrad oraz szeroki zakres zagadnień poruszanych w dyskusjach uczestników, w dniach 9 – 10 listopada 2021 r. w Starejwszi odbyła się kolejna konferencja wyjazdowa sędziów IKNiSP, poświęcona aktualnym problemom związanym z orzecznictwem Izby.

I.6. SPOTKANIA I WYJAZDY DELEGACJI SĄDU NAJWYŻSZEGO

I.6.1. Delegacja Sądu Najwyższego z wizytą w Radzie Europy

W dniach 8 – 15 września 2021 r. delegacja Sądu Najwyższego, w skład której wchodził m.in. Prezes SN dr hab. Joanna Lemańska oraz SSN dr hab. Aleksander Stępkowski - Rzecznik Prasowy SN, odbyła wizytę w Radzie Europy w Strasbourgu, dla której okazją była dokonana 10 września 2021 r. uroczysta inauguracja Roku Sądowego w ETPCz.

I.6.2. Delegacja Sądu Najwyższego wzięła udział w dorocznym spotkaniu Konferencji Prezesów Sądów Najwyższych Europy Środkowej i Wschodniej

W dniach 17 – 20 października 2021 r. delegacja Sądu Najwyższego, w skład której wchodził m.in. Prezes SN dr hab. Joanna Lemańska oraz SSN dr hab. Aleksander Stępkowski - Rzecznik Prasowy SN, wzięła udział w dorocznym spotkaniu Konferencji Prezesów Sądów Najwyższych Europy Środkowej i Wschodniej w Bled (Słowenia). W trakcie obrad uczestnicy wymieniali się doświadczeniami a także spostrzeżeniami co do możliwych rozwiązań kwestii, z którymi zmagają się sądownictwo w poszczególnych krajach. Dyskusja przeprowadzona w sześciu panelach objęła zagadnienia dotyczące niezawisłości sędziowskiej, niezależności instytucjonalnej sądownictwa, rad sądownictwa, skuteczności wymiaru sprawiedliwości, kwestii dostępu do sądu oraz środków podejmowanych w obliczu pandemii COVID-19 i ich konsekwencji.

I.6.3. Delegacja Sądu Najwyższego wzięła udział w spotkaniu z delegacją Sądu Najwyższego Węgier

Prezes SN dr hab. Joanna Lemańska i SSN dr hab. Aleksander Stępkowski – Rzecznik Prasowy SN uczestniczyli w spotkaniu z przebywającą w Polsce w dniach 27 – 28 października 2021 r. – na zaproszenie Pierwszego Prezesa SN dr hab. Małgorzaty Manowskiej – delegacją Sądu Najwyższego Węgier (Kúria).

I.6.4. Delegacja Sądu Najwyższego wzięła udział w spotkaniu z przedstawicielami Rady Europy

Prezes SN dr hab. Joanna Lemańska i SSN dr hab. Aleksander Stępkowski – Rzecznik Prasowy SN uczestniczyli w spotkaniu w dniu 4 listopada 2021 r. z przedstawicielami Rady Europy w ramach ewaluacji działalności Komisji Weneckiej w Polsce.

I.6.5. Delegacja Sądu Najwyższego wzięła udział w spotkaniu z Sędzią Sądu Najwyższego Szwecji - Matsem Andersonem

Prezes SN dr hab. Joanna Lemańska i SSN dr hab. Aleksander Stępkowski – Rzecznik Prasowy SN uczestniczyli w spotkaniu w dniu 24 listopada 2021 r. z sędzią Sądu Najwyższego Szwecji Matsem Andersonem, odbywającym staż w Naczelnym Sądzie Administracyjnym.

I.7. POŻEGNANIE ASYSTENTA SĘDZIEGO JANUSZA ROSZKIEWICZA

W dniu 6 kwietnia 2022 r. odbyło się pożegnanie Asystenta Sędziego Janusza Roszkiewicza, który zakończył współpracę z Izłą Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych. Był to czas podziękowań i życzeń pomyślności na przyszłość oraz wręczenia pożegnalnego upominku.

1.8. POMOC UDZIELONA UCHODźCOM Z UKRAINY

Sędziowie, Asystenci Sędziów i Pracownicy Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych aktywnie włączyli się w działania na rzecz pomocy uchodźcom z Ukrainy. W szczególności warto zwrócić uwagę, że:

- ❖ Prezes Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych SSN Joanna Lemańska podjęła się funkcji osoby odpowiedzialnej za zakwaterowanie uchodźców.
- ❖ Sędziowie Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych udostępnili swoje mieszkania służbowe uchodźcom.
- ❖ Sędziowie, Asystenci Sędziów oraz Pracownicy Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych ofiarowali również uchodźcom podarunki rzeczowe, a także przyłączyli się do zbiórki na zakup artykułów medycznych.
- ❖ Sędziowie Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych udzielili uchodźcom z Ukrainy pomocy również poprzez materialne wsparcie przebudowy punktu MOP Markuszów i zakupu namiotu do przechowywania leków, a także poprzez zakup leków i produktów żywnościowych. MOP Markuszów to Miejsce Obsługi Podróżnych na trasie Lublin – Warszawa, gdzie znajduje się jeden z ważniejszych punktów na trasie uchodźców. Punkt położony jest około 100-150 km od granicy. Zatrzymywało się tu około 70% uciekających przed wojną. Większość podróżujących autokarami stanowiły matki z dziećmi. O pomocy jakiej sędziowie Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych udzielili na rzecz uchodźców z Ukrainy można było dowiedzieć się z mediów. Na portalu społecznościowym facebook MOP Markuszów złożył podziękowanie dla sędziów naszej Izby na ręce Pani Prezes Joanny Lemańskiej.
- ❖ Nieocenioną pomocą były także tłumaczenia dokonane przez znającego język ukraiński Sędziego Sądu Najwyższego dr hab. Adama Redzika.
- ❖ Kierownik Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Katarzyna Madyjak oraz Woźny sądowy Daria Szewczyk w swoim czasie wolnym oprowadziły uchodźców po Warszawie.

- ❖ Asystenci Sędziego Nina Muszyńska i Ilona Szczepańska opracowały informator dla uchodźców, którymi Izba się opiekuje. Informator zawiera pomocne informacje dotyczące kwestii pobytowych, medycznych oraz edukacyjnych.

PRZEGLĄD ORZECZNICTWA IKN

II.1. ZAGADNIENIA PRAWNE

Opracowała Katarzyna Brzostek

Czy w wypadku, gdy w głosowaniu uchwały Krajowej Rady Sądownictwa w przedmiocie przedstawienia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosku o powołanie do pełnienia urzędu sędziego dwóch lub więcej kandydatów otrzymało równą, bezwzględną większość głosów, a uznanie wszystkich kandydatów za wybranych spowodowałoby przekroczenie liczby wolnych stanowisk sędziowskich, przewidzianych w danym postępowaniu nominacyjnym, dopuszczalne jest w stosunku do tych kandydatów przeprowadzenie ponownego głosowania i uznanie za wybranych tylko tych kandydatów, którzy w tym głosowaniu uzyskali kolejno najwięcej głosów?

Postanowienie Sądu Najwyższego z 16 lutego 2022 r., I NKRS 96/21

W jednej ze spraw z odwołania od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa w przedmiocie przedstawienia wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na cztery stanowiska sędziego w Wojewódzkim Sądzie Administracyjnym w W., I NKRS 96/21, Sąd Najwyższy powziął poważne wątpliwości odnośnie wykładni art. 37 ust. 1 u.KRS. w zw. z § 12 ust. 2 i § 12 ust. 3 pkt 2 Regulaminu Krajowej Rady Sądownictwa w zakresie, w jakim przepisy te przewidują, że jeżeli na stanowisko sędziowskie zgłosił się więcej niż jeden kandydat, zaś w głosowaniu Rady dwóch lub więcej kandydatów otrzymało równą, bezwzględną większość głosów – przy czym uznanie wszystkich tych kandydatów za wybranych spowodowałoby przekroczenie liczby wolnych stanowisk sędziowskich – w stosunku do tych kandydatów przeprowadza się jednorazowo ponowne głosowanie, celem wyłonienia takiej liczby kandydatów, która będzie odpowiadać liczbie wolnych stanowisk sędziowskich, według kryterium największej wymaganej bezwzględnej większości głosów otrzymanych w tym ponownym głosowaniu.

Odracząc rozpoznanie omawianej sprawy I NKRS 96/21 postanowieniem z 16 lutego 2022 r., i przekazując przytoczone na wstępie zagadnienie do rozstrzygnięcia powiększonemu składowi, Sąd Najwyższy wskazał, że w dotychczasowym orzecznictwie ukształtowały się na tym tle dwa konkurencyjne stanowiska.

Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że według pierwszego poglądu judykatury, uchwalając przepis § 12 ust. 3 pkt 2 Regulaminu Krajowej Rady Sądownictwa (dalej: regulamin KRS), Rada zdecydowała ogólnie, że nie będzie rekomendowała nigdy kandydatów w liczbie przekraczającej liczbę wolnych stanowisk sędziowskich – co należy uznać za zgodne ze standardami konstytucyjnymi i ustawowymi. Zwolennicy tej koncepcji, powołując się na orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego¹, wskazują przy tym, że: „[w] przypadku kompetencji należących do organów kolegialnych należy rozróżnić z jednej strony określenie przedmiotu i zakresu kompetencji oraz podstawowych zasad procedury niezbędnej do ich realizacji, a z drugiej strony szczegółowe, wewnętrzne zasady obradowania danego organu kolegialnego, do których należą m.in. zasady dotyczące zwoływania posiedzeń, prowadzenia obrad i porządku głosowania oraz szczegółowe prawa i obowiązki członków organu kolegialnego związane z udziałem w obradach. Pierwsza grupa spraw wymaga zawsze uregulowania w Konstytucji RP lub w ustawie. Natomiast druga grupa zagadnień może zostać przekazana do unormowania w regulaminie danego organu, w ramach przyznanej mu przez prawo autonomii regulaminowej.”. Uznając, że sposób postępowania w przypadku wyboru w głosowaniu Rady większej liczby kandydatów niż liczba przewidzianych do obsadzenia stanowisk sędziowskich stanowi kwestię natury porządkowej, w judykaturze przyjęto, że zagadnienie unormowane w § 12 ust. 3 pkt 2 regulaminu KRS mieści się w drugiej grupie zagadnień, które mogło znaleźć się w regulaminie KRS, ponieważ przynależy do jej autonomii regulaminowej i w związku z tym, w tym zakresie, nie można zatem dopatrzeć się sprzeczności regulaminu KRS z ustawą o KRS².

¹ Zob. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z: 14 kwietnia 1999 r., K 8/99; 12 listopada 2009 r., K 62/07.

² Zob. wyroki Sądu Najwyższego z: 15 grudnia 2021 r., I NKRS 57/21; 15 grudnia 2021 r., I NKRS 60/21.

Odmierna koncepcja została zaś przedstawiona w wyroku Sądu Najwyższego z 12 maja 2021 r., I NKRS 27/21. Zakłada ona, że regulację określoną w § 12 ust. 2 zd. 2 regulaminu KRS, zmierzającą w istocie do zapewnienia tego, by liczba kandydatów przedstawionych Prezydentowi RP z wnioskiem o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego była nie większa niż ilość wolnych stanowisk sędziowskich przewidzianych w danym postępowaniu nominacyjnym, należy uznać za niekonstytucyjną – zarówno w wymiarze formalnym, jak i materialnym. Regulamin KRS stanowi bowiem jej uchwałę wydaną na podstawie delegacji zawartej w art. 22 ust. 1 i 1a u.KRS, która przesądza, że materią uchwały wykonawczej ma być jedynie określenie szczegółowego trybu działania Rady z uwzględnieniem zastosowania systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie w sprawie powołania do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim i potrzeby zapewnienia jawności postępowania przed Radą. Wprowadzanie dodatkowego kryterium wyłonienia osób przedstawianych Prezydentowi RP do powołania na stanowisko sędziowskie leży zatem poza zakresem tak sformułowanej delegacji ustawowej i zastrzeżone jest dla materii ustawowej, której nie może regulować akt normatywny niższej rangi.

Powyższa sprawa obecnie zarejestrowana jest w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych pod sygn. I NZP 1/22

II.2. SPRAWY ZE SKARG NADZWYCZAJNYCH

Opracowała Justyna Izdebska

OCHRONA KONSUMENTA W SPRAWACH OPARTYCH NA ZOBOWIĄZANIU WEKSLOWYM

Wydając nakaz zapłaty, sąd obowiązany jest zbadać okoliczność, czy weksel na którym oparte zostało roszczenie, służył zabezpieczeniu wierzytelności konsumenckiej.

Wyrok Sądu Najwyższego z 11 stycznia 2022 r., I NSNc 143/21

Jeżeli dochodzone pozwem roszczenie wynika z weksla *in blanco*, stanowiącego zabezpieczenie wierzytelności głównej, wynikającej z umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, zapewnienie ochrony określonej w Dyrektywie 93/13 wymaga, aby sąd rozpoznał sprawę przy uwzględnieniu konsumenckiego charakteru stosunku podstawowego.

Wyrok Sądu Najwyższego z 22 marca 2022 r., I NSNc 514/21

W dniu 11 stycznia 2022 r. Sąd Najwyższy rozpoznał w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych kolejną skargę nadzwyczajną wniesioną przez Prokuratora Generalnego od nakazu zapłaty z 23 marca 2016 r. wydanego przez Sąd Rejonowy w postępowaniu nakazowym z powództwa jednej ze spółek (nabywcy przyszłych akcji zwykłych spółki K.W. S.A. z siedzibą w K. wraz ze związanymi z akcjami prawami).

W omawianej sprawie, na podstawie pozwu i załączonego do niego weksla *in blanco*, Sąd Rejonowy zasądził od pozwanego na rzecz spółki dochodzoną pozwem kwotę wraz z ustawowymi odsetkami oraz zwrot kosztów procesu. Z uzasadnienia wydanego w sprawie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym wynikało, że sąd nie badał materialnoprawnej podstawy żądania pozwu, a jedynie wymogi formalne

przedstawionego weksla (jego prawdziwość i treść nie nasuwały wątpliwości). Jako podstawę żądania spółka wskazała umowę opcji nabycia akcji, z której wynikała możliwość dochodzenia zapłaty kary umownej w przypadku niewywiązania się przez pozwanego z postanowień umownych. Zabezpieczeniem umowy był weksel *in blanco* złożony przez pozwanego. Na tej podstawie powódka dochodziła kwoty 11 000 zł. Z kolei pozwany, na podstawie rzeczony umowy, zbył na rzecz spółki wszystkie przysługujące mu nieodpłatnie od Skarbu Państwa przyszłe akcje zwykłe spółki K.W. S.A. z siedzibą w K. wraz ze związanymi z akcjami prawami, otrzymując tytułem „Ceny Akcji” kwotę 900 zł.

Sąd Najwyższy stwierdził w przedmiotowej sprawie, że skarga nadzwyczajna zasługiwała na uwzględnienie, co skutkowało uchyleniem zaskarżonego nakazu zapłaty i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy ustalił, że w realiach przedstawionej sprawy doszło do naruszenia zasady konstytucyjnej z art. 76 Konstytucji RP poprzez niezapewnienie konsumentowi ochrony przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi w sposób, jakiego wymaga Dyrektywa 93/13. Wydając nakaz zapłaty, sąd nie uwzględnił bowiem okoliczności, że weksel na którym oparte zostało roszczenie, służył zabezpieczeniu wiarygodności konsumenckiej i tym samym nie uwzględnił ochrony przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi, wynikającej z Dyrektywy 93/13.

W konsekwencji, Sąd Najwyższy uznał, że Sąd Rejonowy był zobowiązany z urzędu dokonać oceny abuzywności postanowień umowy opcji nabycia akcji stanowiącej podstawę stosunku podstawowego pomiędzy powódką a pozwanym, co wymagało skierowania sprawy do postępowania zwykłego.

Sąd Najwyższy uznał też za zasadne zarzuty dotyczące naruszenia innych przepisów, choć stwierdził, że miały one w tym przypadku charakter rażącego. Dodatkowo, zwrócił uwagę na znaczącą różnicę pomiędzy kwotą wypłaconą pozwanemu przez powódkę (900 zł) a ustaloną kwotą kary umownej (27 000 zł). Karę

umowną w takiej wysokości i w stosunku do tak określonej kwoty wypłaconej pozwanemu Sąd Najwyższy uznał za rażąco wygórowaną.

Z kolei 22 marca 2022 r. Sąd Najwyższy rozpoznał w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych skargę nadzwyczajną wniesioną przez Prokuratora Generalnego od nakazu zapłaty Sądu Rejonowego z 12 lutego 2013 r.

Na tle omawianej sprawy przedstawiał się następujący stan faktyczny. Nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu nakazowym 12 lutego 2013 r. Sąd Rejonowy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w postępowaniu nakazowym na skutek pozwu o zapłatę, nakazał pozwanej, aby zapłaciła na rzecz powoda kwotę 10 000 zł z odsetkami ustawowymi oraz kwotę 125 zł tytułem kosztów procesu, w terminie dwóch tygodni od doręczenia nakazu, albo wniosła w tymże terminie zarzuty. W uzasadnieniu nakazu zapłaty Sąd Rejonowy wskazał, że 13 listopada 2012 r. pozwana wystawiła na rzecz powoda weksel własny bez protestu na kwotę 10 000 zł z terminem płatności 13 grudnia 2012 r. Pozwana do dnia wniesienia pozwu nie wykupiła weksla. Nakaz zapłaty uprawomocnił się 8 marca 2013 r. Do weksla nie została dołączona deklaracja wekslowa, ani żadne inne dokumenty. Zgodnie z ustaleniami Sądu Rejonowego, nie było żadnych podstaw do przyjęcia, że weksel został wypełniony nieprawidłowo, zatem nie było żadnych podstaw do skierowania sprawy na rozprawę. Powyższy nakaz zapłaty został zaskarżony skargą nadzwyczajną wniesioną przez Prokuratora Generalnego.

Sąd Najwyższy ustalił, że w analizowanej sprawie pozwana występowała jako konsument w znaczeniu art. 22¹ k.c. Z treści pozwu, jak i z załączonego do niego weksla *in blanco* wynikało, że pozwana zawarła umowę jako osoba fizyczna z przedsiębiorcą (powodem). Z tego względu – w ocenie Sądu Najwyższego – doszło do naruszenia art. 76 Konstytucji RP oraz Dyrektywy 93/13. Podkreślono, że jeżeli dochodzone pozwem roszczenie wynika z weksla *in blanco*, stanowiącego zabezpieczenie wierzytelności głównej, wynikającej z umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, zapewnienie ochrony określonej w Dyrektywie 93/13 wymaga, aby sąd rozpoznał sprawę przy uwzględnieniu konsumenckiego charakteru

stosunku podstawowego. Sąd Najwyższy podkreślił, że Sąd Rejonowy w niniejszej sprawie zastosował bezpośrednio regulacje Kodeksu postępowania cywilnego, nie uwzględniając w ogóle konsumenckiego charakteru podstawowego stosunku prawnego, a w konsekwencji – przepisów o ochronie konsumenta.

Przyjmując, że powódce przysługiwało wyłączne uprawnienie do wypełnienia weksla według własnego uznania, Sąd Rejonowy powinien – jak podkreślił Sąd Najwyższy – z urzędu dokonać oceny skuteczności powołania się przez powódkę na treść art. 371 § 1 k.p.c., uznając je za niedozwolone postanowienie. Sąd ten, jako niewłaściwy miejscowo do rozpoznania sprawy, powinien przekazać sprawę sądowi właściwemu w trybie art. 200 § 1 w zw. z art. 27 § 1 k.p.c. Niezastosowanie przepisów art. 385³ pkt 23 k.c. w zw. z art. 385¹ § 1 k.c. doprowadziło do rozpoznania sprawy przez sąd niewłaściwy miejscowo, a w świetle okoliczności sprawy, Sąd Najwyższy naruszenie to uznał za rażące.

Dokonując wyważenia racji, jakie w świetle art. 2 Konstytucji RP przemawiały za utrzymaniem w mocy prawomocnego nakazu sądu wydanego z naruszeniem art. 76 Konstytucji RP w zw. z art. 7 ust. 1 Dyrektywy 13/93, a ogółem racji wynikających w świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego z integralnie pojmowanej zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, przemawiających za tym, by nakaz ten uchylić, należało – w ocenie Sądu Najwyższego – stwierdzić, że uchylenie zaskarżonego orzeczenia będzie proporcjonalnym środkiem pozwalającym zapewnić zgodność decyzji jurysdykcyjnych z art. 2 Konstytucji RP.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy uchylił nakaz zapłaty wydany przez Sąd Rejonowy z 12 lutego 2013 r., przekazując sprawę do ponownego rozpoznania sądowi właściwemu miejscowo.

Należy przy tym zauważyć, że w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych spraw o zbliżonym stanie prawnym i faktycznym występuje co najmniej kilkanaście, bowiem częstokroć są przedmiotem skarg nadzwyczajnych. Jednolitość

orzecznicza występująca w Izbie, sprowadza się w tych sprawach do rozstrzygnięć polegających na uchyleniu zaskarżanych nakazów zapłaty wydanych w postępowaniu nakazowym i przekazywaniu spraw do ponownego rozpoznania.

SKUTKI PRZYSĄDZENIA WŁASNOŚCI

Niewpisanemu do księgi wieczystej właścicielowi nieruchomości, którego prawo naruszono przez skierowanie egzekucji do tej nieruchomości, przysługuje powództwo o zwolnienie od egzekucji.

Postanowienie Sądu Najwyższego z 12 stycznia 2022 r., I NSNc 79/21

W dniu 12 stycznia 2022 r. Sąd Najwyższy rozpoznał w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych skargę nadzwyczajną wniesioną przez Prokuratora Generalnego od postanowienia Sądu Rejonowego z 16 stycznia 2014 r. w przedmiocie przysądzenia tej samej nieruchomości różnym osobom.

Sprawa dotyczyła okoliczności dwukrotnego przysądzenia tej samej nieruchomości różnym osobom, podczas gdy egzekucja z nieruchomości prowadzona była wobec jednego dłużnika, figurującego w księdze wieczystej jako właściciel. Po spełnieniu warunków licytacji, postanowieniem Sądu Rejonowego nastąpiło przysądzenie nieruchomości na rzecz małżonków, którzy jednak nie ujawnili prawa własności w księdze wieczystej. Wobec tego, że dłużnik według treści księgi wieczystej prowadzonej dla tej nieruchomości nadal występował jako właściciel, wszczęto ponowną egzekucję z nieruchomości i na jej podstawie Sąd Rejonowy przysądził nieruchomość na rzecz kolejnej osoby.

Sąd Najwyższy w przedmiotowej sprawie oddalił skargę nadzwyczajną Prokuratora Generalnego oraz stwierdził, że przeprowadzenie kolejnej egzekucji i przysądzenie nieruchomości na rzecz innej osoby odbyło się zgodnie z obowiązującymi w tej materii przepisami prawnymi.

Sąd Najwyższy zaznaczył przy tym, że spoczywający na właścicielu nieruchomości obowiązek ujawnienia w księdze wieczystej przysługującego mu prawa aktualizuje się niezależnie od sposobu, w jaki nabył on własność. Zaznaczył też, że w sprawie nastąpiło niedochowanie przez Sąd Rejonowy oraz wskazane małżeństwo obowiązku złożenia wniosku o ujawnienie prawa własności nieruchomości

w księdze wieczystej. Okoliczność zaistnienia wadliwości ze strony organów prowadzących postępowanie (komornika sądowego i sądu nadzorującego egzekucję) nie może jednak rzutować na pozycję nowego właściciela nieruchomości, który nabył ją zgodnie z prawem. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wskazał też, że właścicielowi nieruchomości niewpisanemu do księgi wieczystej, którego prawo naruszono przez skierowanie egzekucji do tej nieruchomości, przysługuje powództwo o zwolnienie od egzekucji (art. 841 § 1 k.p.c.).

WYDANIE DWÓCH POSTANOWIEŃ SĄDU O STWIERDZENIU NABYCIA SPADKU PO TEJ SAMEJ OSOBIE

Wydawanie dwóch postanowień sądu o spadku po tej samej osobie rażąco godzi w konstytucyjną zasadę demokratycznego państwa prawnego i wynikające z niej zasady zaufania do państwa i bezpieczeństwa prawnego.

Postanowienie Sądu Najwyższego z 19 stycznia 2022 r., I NSNc 156/21

W dniu 19 stycznia 2022 r. Sąd Najwyższy rozpoznał w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych skargę nadzwyczajną wniesioną przez Rzecznika Praw Obywatelskich od postanowienia Sądu Rejonowego z 25 września 2007 r. w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku.

W omawianej sprawie ustalono, że postanowieniem z 25 września 2007 r. Sąd Rejonowy stwierdził nabycie spadku po zmarłym, określając na podstawie ustawy udziały każdego ze spadkobierców. Wydając powyższe postanowienie, Sąd Rejonowy nie uwzględnił faktu, że w obrocie prawnym funkcjonowało już prawomocne postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku po zmarłym, wydane przez Sąd Rejonowy 5 października 2005 r.

Sąd Najwyższy w przedmiotowej sprawie uznał, że zaktualizowały się obie przesłanki, o których stanowi art. 89 § 1 pkt 1 i 2 u.SN, jak też zachodziła konieczność uchylecia zaskarżonego postanowienia Sądu Rejonowego wydanego 25 września 2007 r. dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej.

Sąd Najwyższy stwierdzając, że wydawanie dwóch postanowień sądu o spadku po tej samej osobie rażąco godzi w konstytucyjną zasadę demokratycznego państwa prawnego i wynikające z niej zasady zaufania do państwa i bezpieczeństwa prawnego, dostrzegł również, że rozpoznawana skarga nadzwyczajna nie jest odosobnionym przypadkiem. Analogiczne zarzuty były przedmiotem rozpoznania w kilku innych sprawach, w których również wniesiono skargę nadzwyczajną. Wywołuje to – w ocenie

Sądu Najwyższego – uzasadnione przekonanie o istnieniu problemu systemowego, wymagającego pilnego legislacyjnego rozwiązania przez ustawodawcę.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone postanowienie w całości i umorzył postępowanie w sprawie.

SKUTKI PRAWNE SPRZEDAŻY W TOKU POSTĘPOWANIA UPADŁOŚCIOWEGO NIERUCHOMOŚCI STANOWIĄCEJ WŁASNOŚĆ UPADŁEJ SPÓŁDZIELNI MIESZKANIOWEJ PODMIOTOWI INNEMU NIŻ SPÓŁDZIELNIA MIESZKANIOWA

Księga wieczysta lokalu, nabytego na własność w wyniku przekształcenia spółdzielczego prawa do lokalu na skutek sprzedaży upadłościowej nieruchomości spółdzielni mieszkaniowej, nie może być obciążona hipoteką ustanowioną dla zabezpieczenia długów likwidowanej spółdzielni.

Postanowienie Sądu Najwyższego z 16 lutego 2022 r., I NSNc 601/21

W dniu 16 lutego 2022 r. Sąd Najwyższy rozpoznał w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych skargę nadzwyczajną wniesioną przez Prokuratora Generalnego na postanowienie Sądu Rejonowego z 29 czerwca 2015 r. Zaskarżona sprawa dotyczyła wpisów hipoteki przymusowej łącznej kaucyjnej w kwocie 27 958 907,50 zł w księdze wieczystej macierzystej oraz w 13 księgach wieczystych prowadzonych dla nieruchomości lokalowych współobciążonych.

W przedmiotowej sprawie problematyczną kwestią było ustalenie, czy w toku postępowania upadłościowego, w wyniku sprzedaży nieruchomości stanowiącej własność upadłej spółdzielni mieszkaniowej podmiotowi innemu niż spółdzielnia mieszkaniowa, spółdzielcze własnościowe prawa do lokalu związane z tą nieruchomością, na mocy art. 17¹⁸ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, uległy przekształceniu w odrębną własność, a w szczególności, czy powstałe w ten sposób nowe prawa własności lokali powinny być obciążone wierzytelnościami, które obciążały hipotekę sprzedanej nieruchomości.

Prokurator Generalny zaskarżył postanowienie Sądu Rejonowego z 29 czerwca 2015 r., na mocy którego sąd, po ponownym rozpoznaniu skargi uczestnika na orzeczenie referendarza sądowego z 18 maja 2012 r., uchylił zaskarżony wpis (wykreślenie) i oddalił wniosek o wykreślenie z księgi wieczystej (macierzystej) hipoteki przymusowej łącznej kaucyjnej na rzecz uczestnika. W takiej sytuacji nadal

aktualny pozostawał wpis hipoteki przymusowej łącznej kaucyjnej w kwocie 27 958 907,50 zł w księdze wieczystej macierzystej oraz w 13 księgach wieczystych prowadzonych dla nieruchomości lokalowych współobciążonych.

Powyższe rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego oparte było na wytycznych zawartych w postanowieniu Sądu Najwyższego z 27 lutego 2014 r., II CSK 349/13. Sąd Najwyższy stwierdził wówczas, że następstwem podziału i ustanowienia odrębnej własności choćby jednego lokalu w obciążonej hipoteką nieruchomości stanowiącej dotąd własność spółdzielni oraz przeniesienia własności tego lokalu na rzecz innej osoby, jest co do zasady powstanie hipoteki łącznej (art. 76 ustawy o księgach wieczystych i hipotece). Ponadto ustalił, że w przypadku, gdy wszystkie lokale przed sprzedażą budynku (udziału w budynku) w warunkach określonych w art. 17¹⁸ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych na rzecz nabywcy, który nie jest spółdzielnią mieszkaniową, stanowiły przedmiot spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu, udziały we wspólnej nieruchomości nabyte w wyniku przekształcenia tego prawa w odrębną własność lokalu wyczerpują prawa do całej nieruchomości (udziału w nieruchomości), tj. własności budynku i gruntu. W takiej sytuacji nie następuje przeniesienie tych praw na nabywcę, ze skutkiem określonym w art. 317 ust. 2 zd. 2 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze.

Sąd Najwyższy orzekający w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych uznał, że w zaskarżonym postanowieniu doszło do naruszenia konstytucyjnych gwarancji ochrony prawa własności oraz do wykreowania sytuacji, która rażąco naruszała obowiązujące prawo.

Sąd Najwyższy ustalił, że hipoteka kaucyjna przymusowa łączna wygasła z chwilą dokonania sprzedaży upadłościowej likwidacyjnej zawartej w formie aktu notarialnego, tj. 13 kwietnia 2012 r., i powinna pozostać wykreślona w pełni, zgodnie z wnioskiem sformułowanym w tym akcie notarialnym. Hipoteka ta nie mogła także obciążyć nieruchomości powstałych w wyniku przekształcenia spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu, o którym mowa w art. 17¹⁸ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych.

Sąd Najwyższy przyjął, że jeżeli w toku postępowania upadłościowego nieruchomości nabywa inny podmiot niż spółdzielnia, wówczas spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu przekształca się we własność lokalu na mocy art. 17¹⁸ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, które to zdarzenie prawne nie może być kwalifikowane jako podział nieruchomości w rozumieniu art. 76 ustawy o księgach wieczystych i hipotece. Oznacza to, że pierwotnie uprawniony ze spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu nabywa odrębną własność lokalu bez obciążeń hipotecznych ciążących wcześniej na nieruchomości spółdzielczej. A zatem sporna hipoteka nie mogła zgodnie z prawem obciążać lokali przekształconych w trybie art. 17¹⁸ ani też w trybie art. 17¹⁴ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych.

Z uwagi na okoliczność, że przedmiot sprawy na przestrzeni lat wielokrotnie był poruszany w orzecznictwie sądów powszechnych, jak również Sądu Najwyższego, poprzez rozpatrywanie licznych skarg kasacyjnych oraz skarg nadzwyczajnych, ujawniła się potrzeba usystematyzowania zagadnienia odnośnie spornej hipoteki, w szczególności na wzgląd konstytucyjny oraz społeczny. Stąd też nakazano Sądowi Rejonowemu realizację wykreślenia tej hipoteki z księgi macierzystej oraz wszystkich ksiąg współobciążonych.

Zdanie odrębne do postanowienia i jego uzasadnienia zgłosiła SSN Ewa Stefańska. W uzasadnieniu zdania odrębnego SSN Ewa Stefańska podzieliła co do zasady decyzję procesową, że skarga nadzwyczajna zasługiwała na uwzględnienie. Przy czym, w odniesieniu do przesłanek naruszenia konstytucyjnej zasady równości opowiedziała się za odmienną argumentacją prawną niż przedstawiona w uzasadnieniu postanowienia z 16 lutego 2022 r. Ponadto odniosła się do okoliczności, że Sąd Najwyższy, orzekając o uchyleniu zaskarżonego postanowienia Sądu Rejonowego z 29 czerwca 2015 r. i wykreśleniu wpisu hipoteki przymusowej łącznej kaucyjnej w kwocie 27 958 907,50 zł, oraz przekazaniu sprawy Sądowi Rejonowemu w celu dokonania powyższego wpisu w księdze wieczystej macierzystej i księgach współobciążonych, wyszedł poza granice zaskarżenia, a co za tym idzie, orzekł również ponad żądanie w rozumieniu art. 321 § 1 k.p.c.

PRZERWANIE BIEGU PRZEDAWNIENTA

Skutek w postaci przerwania biegu przedawnienia w wyniku czynności zmierzających do zaspokojenia roszczenia, podejmowanych na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego, nie obejmuje niebędącego bankiem powoda, który nabył wierzytelność od banku.

Wyrok Sądu Najwyższego z 1 marca 2022 r., I NSNc 210/21

W dniu 1 marca 2022 r. Sąd Najwyższy rozpoznał w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych skargę nadzwyczajną wniesioną przez Prokuratora Generalnego od wyroku Sądu Okręgowego z 18 grudnia 2014 r.

Stan faktyczny sprawy przedstawiał się następująco. Sąd Rejonowy uwzględnił powództwo niestandardowanego sekurytyzacyjnego funduszu inwestycyjnego (który przejął wierzytelność od banku) o zapłatę w całości, wydając nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym. Po zaskarzeniu ww. nakazu i ponownym rozpoznaniu sprawy, Sąd Rejonowy wyrokiem zaocznym uwzględnił ponownie powództwo. Na powyższy wyrok wniesiono sprzeciw skutkujący uchynieniem ww. wyroku zaocznego i oddaleniem powództwa w całości. Powód wniósł od tego ostatniego wyroku apelację i Sąd Okręgowy zmienił wyrok I instancji w ten sposób, że utrzymał w mocy wyrok zaoczny (w całości). Sąd II instancji podzielił argumenty apelującego i stanął na stanowisku, że zarzut przedawnienia podniesiony przez pozwanego nie zasługiwał na uwzględnienie. W uzasadnieniu wyroku Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z orzecznictwem, przyjmuje się, iż wniosek o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu zgodnie z art. 123 § 1 pkt 1 k.c. przerywa bieg przedawnienia bez względu na to, czy dotyczy on sądowego, czy pozasądowego tytułu egzekucyjnego. Nadto czynność ta nie tylko powoduje przerwanie biegu przedawnienia, ale też jego zawieszenie aż do ukończenia postępowania wywołanego tego rodzaju wnioskiem – zgodnie z art. 124 § 2 k.c.

Sąd Najwyższy, na tle omawianej sprawy, w pełni podzielił stanowisko wyrażone w uchwale Sądu Najwyższego z 29 czerwca 2016 r., III CZP 29/16.

W konsekwencji stwierdzono, że nieuwzględnienie przez sąd II instancji, iż skutek w postaci przerwania biegu przedawnienia w wyniku czynności zmierzających do zaspokojenia roszczenia, podejmowanych na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego, nie obejmuje niebędącego bankiem powoda, który nabył wierzytelność od banku, stanowiło naruszenie art. 117 § 1 k.c. w zw. z art. 118 k.c. w zw. z art. 123 § 1 pkt 1 k.c. poprzez błędną ich wykładnię i niewłaściwe zastosowanie. Konstatacja taka – zdaniem Sądu Najwyższego – była tym bardziej uzasadniona, że na dzień wydania zaskarżonego wyroku, w orzecznictwie Sądu Najwyższego, panowało przekonanie, że bankowy tytuł wykonawczy (przewidziany w Prawie bankowym z 1989 r.) oraz bankowy tytuł egzekucyjny (art. 96-98 Prawa bankowego z 1997 r.) stanowią ustawowy przywilej banków, polegający na ułatwianiu im dochodzenia swoich wierzytelności wynikających z dokonywanych czynności bankowych, który nie może być rozszerzany na podmioty inne niż banki, bowiem byłoby to nie do pogodzenia z kwalifikowanym i wyjątkowym charakterem tego przywileju (zob. uchwała Sądu Najwyższego z 2 kwietnia 2004 r., III CZP 9/04 i przywołane w niej orzecznictwo). Za stanowiskiem tym przemawia – w ocenie Sądu Najwyższego – również fakt, że Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z 14 kwietnia 2015 r. (P 45/12) uznał przepisy regulujące bankowy tytuł egzekucyjny za niezgodne z art. 32 Konstytucji RP.

Sąd Najwyższy zaznaczył jednak, że fundamentalne znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy ma fakt, iż zaskarżone orzeczenie wydane zostało jeszcze przed wydaniem uchwały z 29 czerwca 2016 r., III CZP 29/16, która wprost odnosi się do kwestii powoływania się na przerwę biegu przedawnienia spowodowaną wszczęciem postępowania egzekucyjnego na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego przez nabywcę wierzytelności niebędącego bankiem. Tym samym Sąd Najwyższy uznał, że zarzucane orzeczeniu naruszenia okazały się bezzasadne i oddalił skargę nadzwyczajną.

Zdanie odrębne zgłosił Aleksander Stefan Popończyk (ławnik Sądu Najwyższego).

USTALANIE WARTOŚCI UDZIAŁU PRZY ZNIESIENIU WSPÓŁWŁASNOŚCI

Wartość wykreślonych hipotek nie powinna być uwzględniana w kwocie spłaty w związku ze zniesieniem współwłasności.

Postanowienie Sądu Najwyższego z 2 marca 2022 r., I NSNc 733/21

W dniu 2 marca 2022 r. Sąd Najwyższy rozpoznał w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych skargę nadzwyczajną wniesioną przez Prokuratora Generalnego od postanowienia Sądu Rejonowego z 20 grudnia 2016 r.

Sprawa dotyczyła zniesienia współwłasności oraz zasądzenia od uczestnika na rzecz wnioskodawczynie, której przyznano na wyłączną własność nieruchomości, zapłaty określonej kwoty tytułem spłaty jej udziałów. Sąd, zasądzając na rzecz wnioskodawczynie ww. spłatę w związku ze zniesieniem współwłasności, wziął pod uwagę między innymi obciążenia nieruchomości hipotekami i kredytami.

Sąd Najwyższy ustalił, że doliczenie należności z tytułu hipotek przymusowych uczestnika jako kwoty należnej do spłaty wnioskodawczynie jest niezgodne z obowiązującymi przepisami. Inaczej mówiąc, wartość wykreślonych hipotek nie powinna być uwzględniana w kwocie spłaty na rzecz wnioskodawczynie. Ponadto podkreślono, że jeżeli w niniejszej sprawie pominie się obciążenia nieruchomości odpowiadające kwocie wykreślonych hipotek, to spłaty udziałów powinny być dokonane na rzecz uczestnika. Sąd Najwyższy zauważył bowiem, że hipoteka przymusowa w rzeczywistości wygasła w wyniku zniesienia współwłasności nieruchomości poprzez przyznanie jej w całości osobie niebędącej dłużnikiem hipotecznym.

Sąd Najwyższy w przedmiotowej sprawie uwzględnił skargę nadzwyczajną, bowiem zaskarżone postanowienie w zaskarżonej części nie odpowiadało prawu, wobec czego uchylił je w tej części i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania.

ZMNIEJSZENIE WARTOŚCI PRZYSZŁEGO SPADKU

Przeniesienie własności nieruchomości (czy to na podstawie umowy sprzedaży, dożywocia, czy darowizny) nie może być uznane za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego z tego wyłącznie powodu, że skutkiem tej czynności jest zmniejszenie wartości przyszłego spadku zbywcy.

Wyrok Sądu Najwyższego z 9 marca 2022 r., I NSNc 81/21

W dniu 9 marca 2022 r. Sąd Najwyższy rozpoznał w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych skargę nadzwyczajną wniesioną przez Prokuratora Generalnego od wyroku Sądu Apelacyjnego z 28 grudnia 2017 r. w sprawie o ustalenie nieważności umowy sprzedaży.

W omawianej sprawie powód wniósł przeciwko pozwanym pozew, domagając się ustalenia nieważności, zawartej w formie aktu notarialnego, umowy sprzedaży nieruchomości. Główny zarzut powoda polegał na twierdzeniu, że jego ojciec zawarł pozorną umowę sprzedaży z pozwanymi, podczas gdy w rzeczywistości była to umowa o dożywocie. Powód podniósł okoliczność, że miał dziedziczyć przedmiotową nieruchomość po ojcu. Sąd Okręgowy wyrokiem z 2 lutego 2017 r., oddalił to powództwo. Natomiast apelację powoda od powyższego wyroku Sąd Apelacyjny oddalił wyrokiem z 28 grudnia 2017 r., od którego powód wywiódł skargę kasacyjną. Postanowieniem Sądu Najwyższego z 15 stycznia 2019 r. skarga ta nie została przyjęta do rozpoznania. Następnie od ww. wyroku Prokurator Generalny wniósł skargę nadzwyczajną.

Sąd Najwyższy zauważył, że argumenty wskazane przez Prokuratora Generalnego, a dotyczące zaistnienia podstawy funkcjonalnej wystąpienia ze skargą nadzwyczajną, określonej w art. 89 § 1 *in principio* u.SN, okazały się niewystarczające do uwzględnienia skargi. Przy tym Sąd Najwyższy nie stwierdził, aby w niniejszej sprawie doszło do naruszeń, o których mowa w art. 89 § 1 pkt 1 i 2 u.SN.

Sąd Najwyższy uznał za nietrafną tezę Prokuratora Generalnego, zgodnie z którą ojciec powoda, zawierając z pozwanymi umowę sprzedaży, uniknął sporządzania testamentu negatywnego, wyłączającego powoda od dziedziczenia *de facto* jedynego składnika majątkowego przedstawiającego znaczącą wartość, względnie uniknął wydziedziczenia syna wprost w testamencie, którymi to czynnościami i tak mógłby nie osiągnąć wraz z pozwanymi zamierzonego rezultatu, albowiem syn – powód mógłby dochodzić roszczeń z tytułu zachowku albo podważyć przyczyny wydziedziczenia w stosownym postępowaniu sądowym. W ocenie Sądu Najwyższego, takiemu rozumowaniu przeczy sama istota wytoczonego powództwa, w którym powód wskazywał na pozorność umowy sprzedaży nieruchomości, jednocześnie twierdząc, że w rzeczywistości miała to być umowa o dożywocie. Tym samym sam powód niejako przyznał, że niezależnie od dokonanej przez Sąd oceny, intencją jego ojca było jednak pozbawienie go możliwości dziedziczenia przedmiotowej nieruchomości. Niezależnie bowiem od tego, czy przejęcie nieruchomości nastąpiłoby w wyniku umowy sprzedaży, czy umowy o dożywocie, powód i tak byłby wyłączony z jej dziedziczenia. Nieruchomość ta – jak podkreślił Sąd Najwyższy – już od chwili przeniesienia jej własności na zobowiązanego z tytułu prawa dożywocia, należałaby do spadku po zobowiązanym, a nie po dożywotniku, choćby zobowiązany zmarł przed dożywotnikiem. Jeśli więc własność nieruchomości zostałaby przekazana w drodze dożywocia, to nie dawałoby to nawet możliwości dochodzenia roszczeń z zachowku.

Jak zauważył Sąd Najwyższy, przeniesienie własności nieruchomości (czy to na podstawie umowy sprzedaży, dożywocia, czy darowizny) nie może być uznane za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego z tego wyłącznie powodu, że skutkiem tej czynności jest zmniejszenie wartości przyszłego spadku zbywcy. Przed otwarciem spadku osoba należąca do kręgu spadkobierców ustawowych nie ma żadnego prawa podmiotowego do przyszłego spadku; oczekiwanie na spadek nie podlega ochronie. Spadkodawca może nawet tuż przed śmiercią w dowolny sposób rozporządzić swym majątkiem i to, że doprowadzi to do „straty” spadkobiercy, nie pozwala na uznanie takich czynności za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Sąd Najwyższy na tle niniejszej sprawy nie dopatrzył się również sprzeczności z ustawą.

W tych okolicznościach Sąd Najwyższy oddalił skargę nadzwyczajną, jako bezpodstawną.

MIARKOWANIE WYSOKOŚCI KARY UMOWNEJ

Dla ustalenia czy brak miarkowania kary umownej stanowi rażące naruszenie prawa, istotny jest rodzaj zobowiązania, wobec którego podniesiono zarzut jego częściowego wykonania.

Wyrok Sądu Najwyższego z 9 marca 2022 r., I NSNc 220/21

W dniu 9 marca 2022 r. Sąd Najwyższy rozpoznał w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych skargę nadzwyczajną wniesioną przez Prokuratora Generalnego od wyroku Sądu Apelacyjnego z 17 kwietnia 2019 r. w sprawie o zapłatę.

W omawianej sprawie stan faktyczny przedstawiał się następująco. 27 stycznia 2012 r. powód zawarł z pozwanym umowę o roboty budowlane, której przedmiotem była budowa obwodnicy. Strony ustaliły w niej m.in., że pozwany został zobowiązany do zapłacenia powodowi kary umownej za odstąpienie od umowy z przyczyn, za które pozwany ponosił odpowiedzialność, w wysokości 10% całości wynagrodzenia z tytułu umowy, wynoszącego – po podwyższeniu aneksem z 31 maja 2013 r. – kwotę 117 053 926,79 zł. Kolejnym aneksem z 31 października 2013 r. zmieniony został termin końcowy realizacji prac na dzień 8 grudnia 2013 r. Kierownik budowy złożył 25 października 2013 r. w biurze inżyniera kontraktu (inspektora nadzoru inwestorskiego) dokumentację powykonawczą obejmującą zasadniczy zakres wykonanych robót. Roboty budowlane zostały zakończone 7 grudnia 2013 r. Pozwany przystąpił do odbioru robót, uznając że zasadniczy zakres robót został wykonany w całości, stwierdził jednak pewne usterki i wyznaczył powodowi termin na ich usunięcie do 31 maja 2014 r. Następnie wobec różnych okoliczności pozwany odmawiał odbioru robót.

Powód 4 czerwca 2014 r. złożył w biurze podawczym pozwanego pisemne oświadczenie o odstąpieniu od umowy z naliczeniem kary umownej za odstąpienie od umowy w kwocie 11 705 392,68 zł, tj. 10% wynagrodzenia umownego brutto. W pozwie z 5 czerwca 2017 r. powód domagał się zasądzenia od pozwanego kwoty

11 605 392,68 zł tytułem kary umownej wraz z odsetkami ustawowymi od 12 czerwca 2014 r. do 31 grudnia 2015 r. i z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty oraz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Wyrokiem z 26 stycznia 2018 r. Sąd Okręgowy w punkcie I. oddalił powództwo. W punkcie II. zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 25 000 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, uznając, że odstąpienie od umowy w okolicznościach omawianej sprawy nastąpiło z naruszeniem zasad współżycia społecznego.

Powód wniósł apelację od powyższego wyroku. W toku postępowania apelacyjnego pozwany w piśmie procesowym z 3 kwietnia 2019 r., złożonym w Sądzie Apelacyjnym 9 kwietnia 2019 r., przed wyznaczonym na 11 kwietnia 2019 r. terminem rozprawy, wniósł w trybie art. 484 § 2 k.c. o zmiarkowanie żądanej przez powoda kary umownej do kwoty 100 000 zł, już zasądzonej w odrębnym postępowaniu.

Wyrokiem z 17 kwietnia 2019 r. Sąd Apelacyjny na skutek apelacji powoda zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w taki sposób, że w punkcie I. zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 11 605 392,68 zł z odsetkami ustawowymi od 12 czerwca 2014 r. do 31 grudnia 2015 r. oraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 1 stycznia 2016 r., a w punkcie II. zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 125 017 zł tytułem kosztów procesu. Zasądził też od pozwanego na rzecz powoda kwotę 118 750 zł tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

Prokurator Generalny, dowodząc w uzasadnieniu skargi nadzwyczajnej, że dochodzona przez powoda kara umowna była rażąco wygórowana, wskazał, iż zobowiązanie pozwanego było już w znacznej części wykonane. W toku postępowania wykazał on bowiem, że w przedmiotowej sprawie wykonał zobowiązanie umowne w całości i wypłacił na rzecz powoda całość należnego (zgodnie z posiadaną dokumentacją) wynagrodzenia w kwocie łącznie ponad 116 000 000 zł. Bezspornym było także, że w trakcie wykonywania robót kontrakt był prawidłowo rozliczany

na podstawie comiesięcznych raportów kontroli robót pod względem ilościowym, jakościowym i wartościowym. Rozliczenie następowało w drodze 24 miesięcznych płatności poprzez przemnożenie ilości wykonanych robót przez ceny jednostkowe z kosztorysu ofertowego. Przez 24 miesiące strony realizowały przedmiot umowy, w tym pozwany regulował należności wynikające z faktur po częściowych odbiorach. Do zapłaty powodowi pozostało więc jedynie 10% wynagrodzenia. Powód nie poniósł w związku z opóźnieniem w odbiorze robót budowlanych żadnej szkody. Na długo przed odbiorem końcowym robót otrzymał bowiem 90% należnego mu wynagrodzenia, co jednoznacznie spełniało przesłankę wykonania przez zobowiązanego świadczenia w znacznej części. Pozostałe 10% wynagrodzenia nie zostało wypłacone ze względu na wynikły między stronami spór. Pozwany zapłacił także tytułem kary umownej kwotę 100 000 zł. W zaistniałych okolicznościach żądana w postępowaniu kara umowna prowadziła, zdaniem Skarżącego, do bezzasadnego wzbogacenia się uprawnionego względem zobowiązanego, co wobec samej istoty instytucji kary umownej jest niedopuszczalne.

W omawianej skardze nadzwyczajnej zakwestionowano prawidłowość wykładni przepisu art. 484 § 2 k.c., zgodnie z którym – jeżeli zobowiązanie zostało w znacznej części wykonane, dłużnik może żądać zmniejszenia kary umownej; to samo dotyczy wypadku, gdy kara umowna jest rażąco wygórowana. Według Skarżącego, rażące naruszenie tego przepisu wyrażało się w dokonaniu przez Sąd Apelacyjny błędnej jego wykładni, której skutkiem było nieuprawnione przyjęcie, że miarkowanie kary umownej ze względu na wykonanie zobowiązania w znacznej części nie jest dopuszczalne w przypadku domniemanej zwłoki zamawiającego w odbiorze robót.

Na tle omawianej sprawy, Sąd Najwyższy stwierdził, że dla ustalenia czy brak miarkowania kary umownej stanowi rażące naruszenie prawa, istotny jest rodzaj zobowiązania, wobec którego podniesiono zarzut jego częściowego wykonania. W judykaturze Sądu Najwyższego podkreślono, że częściowe wykonanie zobowiązania musi mieć znaczenie dla wierzyciela i zaspokajać jego godny ochrony interes. Sąd Najwyższy zwrócił na to uwagę również w wyroku z 26 stycznia 2011 r., II CSK 318/10, w którym podkreślono, że: „(...) zmniejszenie kary z powołaniem się

na tę przesłankę zależy od konkretnych okoliczności faktycznych, które pozwalają ocenić, czy, i ewentualnie w jakim stopniu, częściowe wykonanie robót przed popadnięciem w zwłokę zaspokajało interes wierzyciela”. Co więcej, jak wskazał Sąd Najwyższy, w literaturze zwraca się uwagę, że szkoda wierzyciela może powstać nie tylko ze względu na fakt opóźnienia bądź zwłoki. Wierzyciel może doznać bowiem dalszych szkód z powodu ustania zobowiązania na skutek odstąpienia. W związku z tym powinien mieć on możliwość naprawienia obu tych rodzajów szkody za pośrednictwem kary umownej³. Nie ulega przy tym wątpliwości, że każdy przypadek należy badać indywidualnie – uwzględniając m.in. charakter zobowiązania, jego wpływ na interesy wierzyciela, formę jego wykonania, społeczno-gospodarcze znaczenie jego częściowej realizacji, kontekst niewykonania go w całości, itp.

Biorąc pod uwagę wszystkie wskazane wyżej okoliczności, Sąd Najwyższy stwierdził, że przesłanka wykonania zobowiązania w znacznej części nie zachodziła w niniejszej sprawie, co w ogóle wyklucza możliwość miarkowania kary umownej na tej podstawie. Zwłoka dotyczyła bowiem odbioru końcowego całego zobowiązania, jakim w realiach zawartej między stronami umowy było ukończenie wszystkich robót budowlanych, czyli całości inwestycji. Analiza tych wszystkich okoliczności – zdaniem Sądu Najwyższego – nie pozwalała na stwierdzenie, że w omawianej sprawie Sąd Apelacyjny w ogóle naruszył prawo, odmawiając miarkowania wysokości kary umownej wobec pozwanego.

Sąd Najwyższy podkreślił, że tezy o rażącym naruszeniu prawa przez Sąd Apelacyjny nie wspierała również dostrzeżona przez Skarżącego niejednorodność orzecznictwa w tym zakresie. Sąd Najwyższy zważył, że poza przywołanym w skardze nadzwyczajnej postanowieniem z 7 czerwca 2019 r., I CSK 729/18, w orzecznictwie Sądu Najwyższego funkcjonuje również druga linia orzecznicza, prowadząca do zasadniczo odmiennych konkluzji od podniesionych przez Skarżącego. Zgodnie z tą drugą grupą poglądów, miarkowanie kary umownej z powołaniem się na przesłankę wykonania zobowiązania w znacznej części, gdy kara umowna została

³ Zob. R. Strugała, *Wysokość kary umownej a możliwość jej miarkowania*, Monitor Prawniczy 2016, nr 3.

zastrzeżona na wypadek zwłoki, nie jest dopuszczalne. Pogląd taki wyraził Sąd Najwyższy m.in. w wyroku z 2 kwietnia 2014 r., IV CSK 416/13. „Biorąc pod uwagę, że kara umowna była zastrzeżona na wypadek zwłoki w terminowym rozpoczęciu i zakończeniu poszczególnych etapów budowy, nie można mówić o możliwości jej miarkowania z powodu częściowego wykonania zobowiązania. Zobowiązanie, w zakresie ostatecznie ustalonym przez strony i wynikającym z umowy, zostało w całości wykonane i odebrane bez zastrzeżeń co do jakości. Doszło jednak do naruszenia treści zobowiązania w zakresie terminu spełnienia świadczenia, zobowiązanie zostało bowiem wykonane z opóźnieniem. Stąd też rozważeniu podlegać mogła jedynie przesłanka rażącego wygórowania kary”⁴. Zasadniczo krytycznie do możliwości miarkowania kary umownej, zastrzeżonej na wypadek zwłoki w spełnieniu całości świadczenia, odniesiono się również w doktrynie prawa cywilnego.

Sąd Najwyższy podkreślił, że argument istnienia rozbieżnych linii orzeczniczych i w konsekwencji powoływanie się przez Skarżącego na jedną z nich, przy jednoczesnym kwestionowaniu trafności argumentów drugiej, nie może skutkować uznaniem zasadności zarzutu rażącego naruszenia prawa, o którym stanowi art. 89 § 1 pkt 2 u.SN. Powołując się na dotychczasowe orzecznictwo, Sąd Najwyższy uznał, że stwierdzenie nawet znaczących rozbieżności dotyczących rozstrzygnięcia określonego zagadnienia nie może automatycznie przesądzać o zrealizowaniu tej przesłanki. Przyjęcie przez sąd *meriti* jednego z kilku możliwych rezultatów ustalenia treści określonej normy, nie będzie stanowiło naruszenia prawa. Skoro bowiem dany przepis może zostać interpretowany w różny sposób, przypisanie mu danego znaczenia, mieszczącego się w granicach tej interpretacji, nie będzie oznaczało błędnej wykładni (a zwłaszcza rażąco błędnej), lecz obranie jednej z możliwych interpretacji.

Sąd Najwyższy wskazał też na stanowisko ugruntowane w literaturze, tj.: „[d]owodząc, że kara umowna pozostaje w rażącej dysproporcji do odszkodowania,

⁴ por. także wyroki Sądu Najwyższego z: 6 maja 2004 r., II CK 261/03; 13 czerwca 2003 r., III CKN 50/01; 15 września 1999 r., III CKM 337/98.

dłużnik musi (...) wykazać także wartość szkody, z zaistnieniem której wiązałby się obowiązek odszkodowawczy⁵. Celem miarkowania kary umownej jest określenie jej przez sąd w takiej wysokości, aby utraciła ona cechę rażącego wygórowania – zgodnie z normą zawartą w przepisie art. 484 § 2 k.c. Ciężar dowodu w tym zakresie obciąża stronę, która domaga się redukcji kary umownej (art. 6 k.c.). W konsekwencji, to właśnie na tej stronie będzie ciążył dowód wystąpienia odpowiedniego kryterium usprawiedliwiającego zredukowanie kary umownej⁶. Dłużnik nie musi dowieść dokładnej wysokości poniesionej szkody ani wartości, do której kara umowna powinna być zmiarkowana. Musi jednak wykazać, że wierzyciel nie poniósł w ogóle szkody bądź poniósł ją w niewielkim rozmiarze⁷.

Jak zaznaczył Sąd Najwyższy, z akt sprawy wynikało, że pozwany nie zrealizował obowiązku wykazania, że nałożona na niego kara umowna była rażąco wygórowana.

W świetle wyżej powołanych okoliczności, Sąd Najwyższy oddalił skargę nadzwyczajną.

⁵ R. Strugała, *Wysokość...*

⁶ zob. wyrok Sądu Najwyższego z 12 maja 2006 r., V CSK 55/06.

⁷ por. wyrok Sądu Najwyższego z 9 lutego 2005 r., II CK 420/04.

OCHRONA PRZYSŁUGUJĄCA DZIAŁACZOWI ZWIĄZKOWEMU

Koniecznym warunkiem nabycia ochrony na podstawie art. 11 ustawy nowelizującej, przysługującej działaczowi związkowemu zgodnie z art. 32 ustawy o związkach zawodowych, było pełnienie funkcji, o których mowa w tym przepisie, przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej, a więc przed 30 czerwca 2003 r.

Wyrok Sądu Najwyższego z 9 marca 2022 r., I NSNc 491/21

W dniu 9 marca 2022 r. Sąd Najwyższy rozpoznał w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych skargę nadzwyczajną wniesioną przez Rzecznika Praw Obywatelskich od wyroku Sądu Rejonowego z 5 grudnia 2007 r. w sprawie rozwiązania umowy o pracę.

Stan faktyczny w niniejszej sprawie przedstawiał się następująco. Wyrokiem z 5 grudnia 2007 r. Sąd Rejonowy w sprawie o przywrócenie do pracy oddalił powództwo (pkt I.), odstępując od obciążania powoda kosztami postępowania (pkt II.). Powód domagał się przywrócenia do pracy w pozwanym przedsiębiorstwie oraz zasądzenia na swoją rzecz wynagrodzenia za okres pozostawania bez pracy. W ocenie powoda, pozwany nie wyjaśnił i nie udowodnił w sposób wystarczający przyczyny rozwiązania umowy o pracę – ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków pracowniczych, polegającego na umyślnym zarysowaniu w dniu 4 października 2003 r. na terenie zakładu pracy samochodu stanowiącego własność pracownika, co zostało zarejestrowane kamerą przemysłową. Takie zachowanie, w ocenie pracodawcy, wskazywało na nieprzestrzeganie przez powoda zasad współżycia społecznego w zakładzie pracy, co jest podstawowym obowiązkiem każdego pracownika. W ocenie powoda, prawdziwą przyczyną rozwiązania stosunku pracy była chęć pozbycia się go z pracy przez pracodawcę z uwagi na działalność związkową. Powód zwrócił również uwagę, iż wypowiedając umowę, pracodawca nie zwrócił się o zajęcie stanowiska w sprawie rozwiązania umowy o pracę z powodem do Krajowego Wolnego Związku Zawodowego Kierowców Rzeczypospolitej Polskiej. Pozwany wnosił o oddalenie powództwa. Sąd Rejonowy ustalił, że pracodawca,

rozwiązując umowę z powodem, nie naruszył przepisu o ochronie prawnej związków zawodowych ze względu na funkcje pełnione w strukturach związkowych. Zdaniem sądu, członkowie komisji rewizyjnych zakładowych organizacji związkowych nie byli objęci ochroną, o której mowa w art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych. W chwili rozwiązania umowy powód, zdaniem sądu, nie korzystał również z ochrony z tytułu pełnienia funkcji Zastępcy Przewodniczącego Zarządu Krajowego Wolnego Związku Zawodowego Kierowców RP, przewidzianej w art. 32 ust. 9 ustawy o związkach zawodowych. Sąd ocenił, iż zachowanie pracodawcy, który zwrócił się do organów związku zawodowego tylko o wyrażenie opinii w kwestii rozwiązania stosunku pracy z powodem, było prawidłowe i wystarczające. W konsekwencji, Sąd Rejonowy nie podzielił twierdzeń strony powodowej, iż do rozwiązania umowy o pracę doszło z przyczyn politycznych, z powodu działalności związkowej powoda z jednoczesnym naruszeniem przepisów ustawy o związkach zawodowych.

Skargą nadzwyczajną z 17 marca 2021 r. Rzecznik Praw Obywatelskich, z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, zaskarżył wyrok Sądu Rejonowego z 5 grudnia 2007 r. w części, tj. w zakresie, w którym sąd oddalił powództwo (pkt 1. wyroku).

Zasadniczy problem prawny na tle rozpoznawanej sprawy sprowadzał się do rozstrzygnięcia, czy w dacie rozwiązania umowy o pracę powód był objęty ochroną nabytą na podstawie art. 11 ustawy nowelizującej w zw. z art. 32 ust. 4 ustawy o związkach zawodowych, w brzmieniu obowiązującym do 30 czerwca 2003 r.

Sąd Najwyższy zauważył, że do 30 czerwca 2003 r. art. 32 ust. 4 ustawy o związkach zawodowych przewidywał, że pracodawca bez zgody zarządu zakładowej organizacji związkowej nie mógł wypowiedzieć ani rozwiązać stosunku pracy z imiennie wskazanym uchwałą zarządu jego członkiem lub z innym pracownikiem, będącym członkiem danej zakładowej organizacji związkowej, upoważnionym do reprezentowania tej organizacji wobec pracodawcy albo organu lub osoby

dokonującej za pracodawcę czynności w sprawach z zakresu prawa pracy, oraz zmienić jednostronnie warunków pracy lub płacy na niekorzyść takiego pracownika. Powyższe miało odpowiednio zastosowanie do pracownika pełniącego z wyboru funkcję w organach organizacji związkowych działających poza zakładem pracy, z tym że zgodę, o której mowa w tych przepisach, wyrażał właściwy statutowo organ tej organizacji związkowej, w której pracownik pełni lub pełnił swoją funkcję.

Ustawa nowelizująca wprowadziła nowe zasady ochrony działaczy związkowych. Jednocześnie art. 11 ustawy nowelizującej przewidywał, że pracownik objęty ochroną, o której mowa w art. 32 ustawy zmienianej, nabytą na podstawie tych przepisów w brzmieniu obowiązującym przed dniem wejścia w życie tej ustawy, podlega takiej ochronie jeszcze przez okres roku od dnia wejścia w życie art. 32 w brzmieniu nadanym ustawą, tj. od dnia 1 lipca 2003 r.

Jak podkreślił Sąd Najwyższy, koniecznym warunkiem nabycia ochrony na podstawie art. 11 ustawy nowelizującej, przysługującej działaczowi związkowemu zgodnie z art. 32 ustawy o związkach zawodowych, było pełnienie funkcji, o których mowa w tym przepisie, przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej, a więc przed 30 czerwca 2003 r. Sąd Najwyższy podkreślił, że Skarżący nie wykazał, że powód pełnił tę funkcję zanim doszło do zmiany przepisów dotyczących szczególnej ochrony działaczy związkowych.

Sąd Najwyższy wskazał, że skoro nie przedstawiono dowodu potwierdzającego pełnienie przez powoda funkcji związkowych przed 1 lipca 2003 r., nie można wobec powoda zastosować art. 11 przedłużającego ochronę nabytą na podstawie dotychczasowych regulacji. W ocenie Sądu Najwyższego, powód nie wykazał, że ochronę taką nabył. Nie doszło zatem do naruszenia przez Sąd Rejonowy prawa materialnego, tj. art. 11 ustawy z dnia 26 lipca 2002 r. o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych innych ustaw w zw. z art. 32 ust. 4 ustawy o związkach zawodowych, w związku z czym zarzut podniesiony przez Rzecznika Praw Obywatelskich należało uznać za bezzasadny.

W ocenie Sądu Najwyższego, na uwzględnienie nie zasługiwał również zarzut naruszenia zasad oraz wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji RP, konstytucyjnej zasady zaufania do państwa oraz zasady bezpieczeństwa prawnego, wywodzonych z art. 2 Konstytucji RP, zasady ochrony pracy (art. 24 Konstytucji RP) oraz prawa do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przez sąd (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP). W sytuacji przyjęcia przez Sąd Najwyższy bezzasadności zarzutu rażącego naruszenia prawa materialnego, skutkować to musiało uznaniem za bezzasadny zarzutu naruszenia zasad oraz wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji RP.

Stwierdzenie bezzasadności podniesionych przez Rzecznika Praw Obywatelskich w skardze nadzwyczajnej zarzutów zwolniło Sąd Najwyższy od obowiązku badania ziszczenia się w niniejszej sprawie przesłanki ogólnej skargi nadzwyczajnej, o której mowa w art. 89 § 1 *in principio* u.SN.

W konsekwencji, Sąd Najwyższy uznał, że skargę nadzwyczajną należało oddalić.

PODPIS WYSTAWCY WEKSLA

Dla ważności podpisu wekslowego wymagana jest zarówno jego forma jak i umiejscowienie na dokumencie.

Wyrok Sądu Najwyższego z 9 marca 2022 r., I NSNc 624/21

W dniu 9 marca 2022 r. Sąd Najwyższy rozpoznał w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych skargę nadzwyczajną wniesioną przez Prokuratora Generalnego od nakazu zapłaty Sądu Okręgowego z 8 września 2003 r.

W realiach tej sprawy ustalono, że Sąd Okręgowy wydał zaskarżony nakaz zapłaty w oparciu o przedstawiony przez powoda weksel, będący również przedmiotem postępowania karnego, w wyniku którego został uznany za dokument nieautentyczny w rozumieniu przepisów prawa karnego. W tym stanie rzeczy weksel, który był podstawą żądania zapłaty, opatrzony był w nieczytelne i sfałszowane podpisy pozwanych, jako wystawców tego weksla. Wprawdzie okoliczność, że podpisy pozwanych na wekslu zostały podrobione, ustalona została już po wydaniu nakazu zapłaty, to już sama forma podpisów, jak też bezprawne dopisanie imion i nazwisk wystawców weksla, uzasadniało, zdaniem Sądu Najwyższego, twierdzenie o pojawiających się oczywistych wątpliwościach w rozumieniu art. 485 § 2 k.p.c. w zw. z art. 101 ustawy Prawo wekslowe.

Sąd Najwyższy w omawianej sprawie podkreślił, że jednym z elementów koniecznych dla ważności weksla jest podpis wystawcy weksla. Dopiero po złożeniu podpisu powstaje zobowiązanie wekslowe. Podpis jest to twór graficzny, mający w zamierzeniu wystawcy indywidualnie go identyfikować. W związku z brakiem w ustawodawstwie polskim definicji ustawowej „podpisu”, dopiero orzecznictwo oraz doktryna ustaliły pewne zasady składania podpisów wekslowych. Dla ważności podpisu wekslowego wymagana jest zarówno jego forma jak i umiejscowienie na dokumencie. Sąd Najwyższy podkreślił też, że zgodnie z dotychczasowym orzecznictwem, dopuszczalną formą podpisu może być także podpis nieczytelny, ale z zachowaniem określonych wymogów.

W ocenie Sądu Najwyższego, Sąd Okręgowy, wydając zaskarżony nakaz zapłaty, naruszył art. 485 § 2 k.p.c. – prawdziwość i treść weksla nasuwała bowiem łatwo dostrzegalne wątpliwości – powinien tym samym uznać, że brak było podstaw do wydania nakazu zapłaty i zastosować art. 486 § 1 k.p.c.

Rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie polegało więc na uchyleniu zaskarżonego nakazu zapłaty w całości i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania.

SPOSOBY NABYCIA NIERUCHOMOŚCI DO MAJĄTKU WSPÓLNEGO MAŁŻONKÓW; DAROWIZNA JEDNEGO Z MAŁŻONKÓW BEZ ZGODY DRUGIEGO

Nie może odnieść skutku prawnego w postaci przeniesienia własności darowizna dokonana przez małżonkę na rzecz syna, której przedmiotem jest nieruchomości należące do majątku wspólnego małżonków, jeżeli małżonek (ojciec obdarowanego) nie wyraził zgody na dokonanie takiej czynności.

Wyrok Sądu Najwyższego z 9 marca 2022 r., I NSNc 35/22

W dniu 9 marca 2022 r. Sąd Najwyższy rozpoznał w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych skargę nadzwyczajną wniesioną przez Prokuratora Generalnego od wyroku Sądu Okręgowego z 28 stycznia 2010 r. w sprawie o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym.

Na tle omawianej sprawy wyłoniło się zagadnienie dotyczące ustalenia, jakie nieruchomości wchodziły w skład ustawowego ustroju majątkowego w kontekście nabycia nieruchomości rolnej na podstawie Ustawy z dnia 26 października 1971 r. o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych oraz kwestie dotyczące dokonania darowizny przez jednego z małżonków bez zgody drugiego.

W przedmiotowej sprawie ustalono, że nieruchomości, będąca przedmiotem postępowania, stanowiła współwłasność majątkową i jako taka nie mogła być przedmiotem darowizny ze strony małżonki na rzecz jej syna bez zgody jej małżonka. W konsekwencji nie mogła ona zostać objęta małżeńską umową majątkową zawartą pomiędzy obdarowanym (synem) a jego małżonką. Tym samym nie mogła ona być także przedmiotem późniejszego dziedziczenia.

Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że małżonek nie uczestniczył w czynnościach prowadzących do nabycia przez jego małżonkę kolejnych nieruchomości. Powyższe – zdaniem Sądu Najwyższego – nie zmienia faktu, że obiektywnie wszystkie

te zdarzenia prawne, na podstawie których doszło do owego nabycia prowadziły do powiększenia majątku wspólnego małżonków, nie zaś majątku odrębnego małżonki. Podział ról małżonków w czynnościach składających się na prowadzenie wspólnego gospodarstwa zakładał, że małżonek skupiał się na jego faktycznym prowadzeniu, zaś jego małżonka odpowiadała za sprawy związane z administrowaniem gospodarstwa, w tym w zakresie regulacji sytuacji prawnej gruntów oraz inwestycji dokonywanych przez małżonków. Jednocześnie małżonek nie dokonywał żadnych czynności zmierzających do rozporządzenia wspólną nieruchomością ani nie wyrażał zgody na tego typu czynności. Po śmierci swojej małżonki i syna dowiedział się, że nie figuruje w księdze wieczystej jako współwłaściciel przedmiotowej nieruchomości, na której w zasadzie całe życie mieszkał i pracował, lecz przysługuje mu jedynie służebność mieszkania.

Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w omawianej sprawie w pełni podzielił wnioski szczegółowej analizy przeprowadzonej przez sądy obydwu instancji, która wykazała, że wszystkie działki składające się na nieruchomość, ze względu na sposób ich nabycia, weszły w skład majątku wspólnego małżonków. Wbrew stanowisku zajętemu w skardze nadzwyczajnej przez Prokuratora Generalnego, w świetle utrwalonego orzecznictwa nie ulega wątpliwości – jak zaznaczył Sąd Najwyższy – że nieruchomość rolna, która została nabyta przez jednego z małżonków na podstawie art. 1 ust. 1 Ustawy z dnia 26 października 1971 r. o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych⁸ wchodzi w skład majątku wspólnego obojga małżonków, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy małżonkowie pozostawali w ustawowej wspólności majątkowej małżeńskiej.

W świetle powyższego, Sąd Najwyższy zaznaczył, że skarżone orzeczenie nie tylko nie naruszało konstytucyjnych zasad lojalności państwa wobec obywateli oraz pewności i bezpieczeństwa prawnego, lecz chroniąc prawo własności powoda, działającego w zaufaniu do państwa i prawa, i mogącego słusznie oczekiwać bezpieczeństwa prawnego jednostki i pewności prawa, owe zasady realizuje.

⁸ Dz.U. 1971, nr 27, poz. 250 ze zm.

Odnosząc się do kwestii darowizny dokonanej przez małżonkę na rzecz jej syna, Sąd Najwyższy przyjął, że nie mogła ona odnieść skutku prawnego w postaci przeniesienia własności. Przedmiotem darowizny miała być bowiem nieruchomość należąca do majątku wspólnego małżonków, zaś małżonek (ojciec obdarowanego) nie wyraził zgody na dokonanie takiej czynności. Zgodnie bowiem z art. 37 § 1 k.r.o., w brzmieniu obowiązującym w dniu zawarcia umowy, ważność umowy, która została zawarta przez jednego z małżonków bez wymaganej zgody drugiego, zależała od potwierdzenia umowy przez drugiego małżonka. W konsekwencji nieruchomość ta nie mogła być objęta rozszerzeniem wspólności majątkowej małżeńskiej dokonanej przez syna umową majątkową małżeńską zawartą z jego żoną. Tym samym rozszerzenie wspólności we wskazanym zakresie było bezskuteczne.

W świetle powyższych ustaleń, ewentualne uwzględnienie skargi nadzwyczajnej – w ocenie Sądu Najwyższego – doprowadziłoby do pozbawienia prawa własności małżonka (ojca obdarowanego), który zgodnie z prawem stał się współwłaścicielem przedmiotowych nieruchomości w ramach istniejącej wspólnoty majątkowej pomiędzy nim a jego małżonką. W konsekwencji, zawarta pomiędzy małżonką a synem bez zgody, a być może i wiedzy ojca obdarowanego, umowa darowizny doprowadziła do wyzucia tego ostatniego z prawa własności.

Wobec powyższego, rozstrzygnięcie w omawianej sprawie polegało na oddaleniu skargi nadzwyczajnej.

RAŻĄCE NARUSZENIE PRAWA A KONIECZNOŚĆ WYDANIA ORZECZENIA KASATORYJNEGO W RAMACH KONTROLI NADZWYCZAJNEJ

Rażące naruszenie prawa nie jest wystarczającą przesłanką uchylenia prawomocnego wyroku w ramach kontroli nadzwyczajnej.

Uchylenie wadliwego orzeczenia w ramach kontroli nadzwyczajnej, również takiego, które wydane zostało z rażącym naruszeniem prawa, możliwe jest jedynie wtedy, gdy istnieją ku temu konstytucyjnie uzasadnione racje.

Wyrok Sądu Najwyższego z 30 marca 2022 r., I NSNc 247/21

W dniu 30 marca 2022 r. Sąd Najwyższy rozpoznał w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych skargę nadzwyczajną wniesioną przez Prokuratora Generalnego na postanowienie Sądu Rejonowego z 19 maja 2015 r.

Rozstrzygnięcie w omawianej sprawie polegało na oddaleniu skargi nadzwyczajnej opartej na rażącym naruszeniu prawa materialnego.

Prokurator Generalny zaskarżył wyrok zaoczny, na mocy którego doszło do zasądzenia nadmiernych odsetek od pożyczki zawartej pomiędzy osobami fizycznymi. Sąd Rejonowy, wydając zaskarżony wyrok zaoczny, nie uwzględnił bowiem obowiązujących w dacie wydania wyroku przepisów ograniczających wysokość prawem dopuszczalnych odsetek.

Sąd Najwyższy, orzekając w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, stwierdził rażące naruszenie przepisów prawa z uwagi na okoliczność, że zasądzone przez Sąd Rejonowy odsetki stanowiły trzykrotność odsetek maksymalnych. Jednocześnie jednak Sąd Najwyższy uznał, że owo rażące naruszenie prawa nie jest wystarczającą przesłanką uchylenia prawomocnego wyroku w ramach kontroli nadzwyczajnej.

Sąd Najwyższy podkreślił, że stwierdzone rażące naruszenie prawa stanowiło oczywistą podstawę dla zaskarżenia wyroku zaocznego, niemniej jednak uprawomocnił się on w wyniku zawinionej bierności pozwanego. Kontrola nadzwyczajna nie może natomiast służyć przywracaniu utraconych z własnej winy terminów. Celem jej jest bowiem zapewnienie zgodności orzecznictwa sądów powszechnych i wojskowych z Konstytucją RP.

Nawet w przypadku wystąpienia rażącego naruszenia prawa, Sąd Najwyższy w ramach kontroli nadzwyczajnej musi ustalić, czy konieczność poszanowania zasady demokratycznego państwa prawa urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej przemawia bardziej za uchyleniem wyroku zapadłego z rażącym naruszeniem prawa, czy też priorytet należy przyznać zasadzie pewności prawa i wynikającej z niej ochronie powagi rzeczy osądzonej. Sąd Najwyższy podkreślił konieczność podchodzenia z należyтым respektem do ochrony powagi rzeczy osądzonej, czemu służy kierowanie się zasadą proporcjonalności zakładającej w szczególności konieczność ważenia racji konstytucyjnych przy dokonywaniu rozstrzygnięć.

Uchylenie wadliwego orzeczenia w ramach kontroli nadzwyczajnej, również takiego, które wydane zostało z rażącym naruszeniem prawa, możliwe jest jedynie wtedy, gdy istnieją ku temu konstytucyjnie uzasadnione racje. Muszą one zostać w sposób wyczerpujący przedstawione przez Skarżącego, to jest uzasadnić odstąpienie od ochrony powagi rzeczy osądzonej, w szczególności ze względu na konieczność urzeczywistnienia zasad sprawiedliwości społecznej.

II.3. SPRAWY Z ODWOŁAŃ OD DECYZJI PRZEWODNICZĄCEGO KRAJOWEJ RADY RADIOFONII I TELEWIZJI

Opracowała Agata Tarnacka

ZARZUT NARUSZENIA PRAWA MATERIALNEGO POPRZEZ JEGO BŁĘDNĄ WYKŁADNIĘ

Artykuł 53 ust. 4 u.r.tv. powinien być rozumiany w ten sposób, że kary pieniężnej, o której mowa w ust. 1 tego artykułu, nie można nałożyć, jeżeli od naruszenia przez nadawcę sankcjonowanego obowiązku do daty wysłania (nadania) do nadawcy decyzji o nałożeniu kary upłynął jeden rok.

Wyrok Sądu Najwyższego z 13 kwietnia 2022 r., I NSKP 21/21

Wyrokiem z 13 kwietnia 2022 r., I NSKP 21/21, Sąd Najwyższy w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, uwzględniając skargę kasacyjną Przewodniczącego KRRiT (pозwanego), uchylił w zaskarżonej części wyrok Sądu Apelacyjnego w W., wydany w sprawie o nałożenie kary pieniężnej na nadawcę programu telewizyjnego za naruszenie obowiązków określonych w Ustawie z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Słuszny bowiem okazał się podniesiony przez pozwanego zarzut naruszenia prawa materialnego, tj. art. 53 ust. 4 u.r.tv., poprzez jego błędną wykładnię, co doprowadziło Sąd Apelacyjny do konkluzji, że decyzje Przewodniczącego KRRiT z 22 grudnia 2016 r. powinny zostać uchylone, albowiem w ich przypadku organ uchybił określonemu w powołanym przepisie terminowi nałożenia kary pieniężnej na nadawcę za naruszenie obowiązków, o których mowa w art. 15a ust. 1 u.r.tv. Sąd Najwyższy zaznaczył jednak, że wykładni powołanego przepisu, dokonanej przez pozwanego, nie podziela w całości.

Przewodniczący KRRiT wydał w dniach 22 grudnia 2016 r. i 30 grudnia 2016 r. trzy decyzje o nałożeniu na nadawcę telewizyjnego kar pieniężnych za naruszenie w IV kwartale 2015 r. obowiązków, o których mowa w art. 15a ust. 1 u.r.tv. Dwie z tych

decyzji zostały nadane przez organ za pośrednictwem poczty 28 grudnia 2016 r. i zostały doręczone adresatowi 2 stycznia 2017 r. Tymczasem zgodnie z art. 53 ust. 4 u.r.tv. kary pieniężnej nie można nałożyć, jeżeli od naruszenia sankcjonowanego obowiązku upłynął jeden rok.

W postępowaniu sądowym wszczętym na skutek wniesienia odwołania od decyzji Przewodniczącego KRRiT, sądy powszechne I i II instancji dokonały odmiennej oceny dochowania przez organ terminu na nałożenie kary pieniężnej w odniesieniu do decyzji doręczonych nadawcy telewizyjnemu 2 stycznia 2017 r.

Sąd Okręgowy w W. uznał, że do przekroczenia ustawowego terminu nie doszło, ponieważ dla jego zachowania miarodajna jest data wydania decyzji, zaś Sąd Apelacyjny w W., po rozpoznaniu apelacji nadawcy telewizyjnego, zmieniając wyrok sądu I instancji, uchylił wskazane decyzje Przewodniczącego KRRiT. Sąd ten uznał, że dla dotrzymania rocznego terminu, przewidzianego w art. 53 ust. 4 u.r.tv., nie wystarcza wszczęcie postępowania, ani wydanie decyzji, lecz konieczne jest doręczenie w tym terminie decyzji podmiotowi, którego zawarte w niej rozstrzygnięcie dotyczy.

Jak wskazał Sąd Najwyższy, odnosząc się do przedstawionego zagadnienia, nie budzi wątpliwości, że termin jednego roku, o którym mowa w art. 53 ust. 4 u.r.tv., stanowi termin materialnoprawny, a nie proceduralny. Upływ terminu materialnoprawnego (a więc terminu, w ciągu którego może nastąpić ukształtowanie praw i obowiązków strony) powoduje, że kompetencje organu do załatwienia sprawy wygasają.

Niewątpliwe jest również to, że nałożenie kary pieniężnej na nadawcę programu telewizyjnego na podstawie art. 53 ust. 4 u.r.tv. następuje w drodze decyzji administracyjnej. Decyzja administracyjna, jakkolwiek stanowi władczy i jednostronny akt organu administracji publicznej, ma charakter dwustronnie wiążący, tj. wiąże zarówno organ, który ją wydał, jak i stronę, do której jest ona skierowana. Warunkiem

powstania stanu obustronnego związania decyzją administracyjną jest w związku z tym uzewnętrznienie (zakomunikowanie) przez organ decyzji stronie.

Brak zakomunikowania (skutecznego doręczenia) stronie decyzji administracyjnej wyłącza jedynie możliwość wywołania przez nią skutku prawnego, nie czyni jej natomiast aktem nieistniejącym⁹. Sąd Najwyższy wyjaśnił ponadto, że wydanie decyzji nie może być utożsamiane z jej doręczeniem.

Odmienne mu rozumieniu znaczenia doręczenia decyzji administracyjnej stoi na przeszkodzie treść art. 110 k.p.a. (obecnie - art. 110 § 1 k.p.a.), która rozróżnia dwa odrębne zdarzenia: wydanie decyzji oraz doręczenie decyzji. Określając skutek doręczenia decyzji ustawodawca wskazał w tym przepisie, że jest nim związanie decyzją organu „który wydał decyzję”. Gdyby dopiero doręczenie decyzji pozwalało stwierdzić, że doszło do jej wydania, przytoczony fragment treści omawianego przepisu byłby zbędny, a przynajmniej nieuzasadnione byłoby użycie w nim czasownika „wydać” w formie gramatycznej czasu przeszłego. Do chwili doręczenia nie można byłoby bowiem mówić o organie, który wydał decyzję.

Sąd Najwyższy rozważył, jaki status ma decyzja administracyjna w okresie pomiędzy jej wydaniem, a doręczeniem stronie, wskazując, że zasada związania decyzją rozciąga się także na okres między wydaniem decyzji, a jej doręczeniem, bowiem również w tym czasie organ administracji publicznej nie może jej zmienić¹⁰. Jednak takie związanie dotyczy jedynie organu wydającego decyzję – jest to związanie jednostronne i formalne, i nie oznacza dla adresata decyzji nakazu respektowania ukształtowanego tą decyzją stanu prawnego, gdyż ten powstanie dopiero wskutek jej doręczenia (art. 126 w zw. z art. 110 k.p.a.). Przy czym Sąd Najwyższy podkreślił, że jako niezasadne należy ocenić te wszystkie wypowiedzi judykatury, w których, opierając się na treści art. 110 k.p.a., przyjmowano, że pisemna decyzja administracyjna jest wydana z chwilą jej doręczenia. Jak dalej podkreślił, datą wydania

⁹ Zob. uchwała Naczelnego Sądu Administracyjnego z 15 października 2008 r., II GPS 4/08.

¹⁰ Zob. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 5 lutego 2002 r., I SA 2459/00.

decyzji jest jej podpisanie przez organ, a w razie wątpliwości jest to data wskazana w decyzji¹¹.

Decyzja administracyjna, jako kwalifikowany akt administracyjny, stanowi jednostronne oświadczenie woli organu administracji publicznej. Aby mogła ona wywołać skutki prawne wyrażone w jej rozstrzygnięciu, oświadczenie to musi zostać zakomunikowane podmiotowi, do którego jest ona skierowana. W związku z tym Sąd Najwyższy rozważył kwestię dotyczącą tego, z jaką chwilą oświadczenie woli należy uznać za złożone.

Jak dalej podniósł, art. 53 ust. 4 u.r.tv. stanowiąc, że kary pieniężnej nie można nałożyć, jeżeli od naruszenia obowiązku, o którym mowa w ust. 1 tego artykułu, upłynął jeden rok, nie określa jednocześnie, jaki moment należy przyjąć za moment nałożenia kary. Skoro jednak nałożenie kary pieniężnej następuje decyzją administracyjną, a więc kwalifikowanym aktem administracyjnym o charakterze władczym, kształtującym sytuację prawną podmiotu zewnętrznego wobec organu w sferze regulowanej przepisami prawa administracyjnego, nie ma podstaw, by analogicznie jak w sferze regulowanej przepisami prawa cywilnego, przyjąć, że staje się ono skuteczne dopiero z chwilą doręczenia decyzji nadawcy. Powyższe stanowiłoby w istocie o zastosowaniu dla rozstrzygnięcia przedstawionej kwestii teorii doręczenia, charakterystycznej dla stosunków prawnych o charakterze cywilnym. Teoria doręczenia, jak wyżej wyjaśniono, pozostaje jednak w ścisłym związku z konstrukcją tych stosunków prawnych, która jest oparta na założeniu równości uczestniczących w nich podmiotów. W sferze poddanej regulacji prawa administracyjnego równość podmiotów (organu administracji publicznej i podmiotu administrowanego) została natomiast zastąpiona konstrukcją, w której ustanowienie, zmiana lub zniesienie stosunku prawnego następuje poprzez wydanie aktu administracyjnego, a więc władczego oświadczenia woli organu administracji publicznej¹². Moment załatwienia sprawy przez organ administracji publicznej nie może więc być wyznaczany przez jakiegokolwiek okoliczności, zdarzenia czy zachowania, na które nie ma on wpływu

¹¹ Zob. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 16 stycznia 2007 r., II OSK 174/06.

¹² Zob. P. Przybysz, *Instytucje prawa administracyjnego*, Warszawa 2020, s. 317.

(np. sprawność działania operatora pocztowego, zwlekanie z odbiorem przesyłki przez odbiorcę), lecz jedynie przez jego własne akty, obiektywnie potwierdzające, że wszystkie czynności podejmowane w ramach prowadzonego w sprawie postępowania administracyjnego zostały zakończone, a wola organu została wyrażona w decyzji administracyjnej w sposób ostateczny i stanowczy. Teoria doręczenia nie jest odpowiednia do zastosowania w stosunku do decyzji administracyjnych również z tego względu, że jej logiczną konsekwencją jest możliwość odwołania wysłanego innej osobie oświadczenia woli, o ile odwołanie dojdzie do niej jednocześnie z tym oświadczeniem lub wcześniej (zob. art. 61 § 1 zd. 2 k.c.).

Mając na uwadze powyższe rozważania, Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym omawianą sprawę, zajął stanowisko, że uzewnętrznienie woli organu administracji publicznej wyrażonej w treści decyzji administracyjnej następuje w chwili jej nadania (wyekspediowania) do strony. Jest to bowiem chwila, z którą organ traci nie tylko prawną, ale też faktyczną możliwość jakiegokolwiek korekty jej treści. Wynikający z art. 109 § 1 k.p.a. obowiązek doręczenia stronie decyzji należy bowiem rozumieć jako obowiązek doręczenia jej oryginału¹³. Ponadto od tej chwili termin, w jakim nastąpi doręczenie decyzji (przez co należy rozumieć sytuację, gdy decyzja znajdzie się w posiadaniu strony, do której została skierowana), nie zależy już od czynności organu, lecz podmiotów zewnętrznych. Wysłanie decyzji stanowi zatem czynność, która w sposób obiektywny ujawnia wyrażoną w niej wolę organu administracyjnego na zewnątrz. Dlatego Sąd Najwyższy nie zgodził się ze stanowiskiem Przewodniczącego KRRiT przedstawionym w rozpoznawanej skardze kasacyjnej, że dla skutecznego nałożenia kary pieniężnej na nadawcę wystarczającym jest wydanie decyzji o ukaraniu w ciągu roku od naruszenia obowiązku, o którym mowa w art. 53 ust. 1 u.r.tv. – jeżeli pod pojęciem „wydania decyzji” rozumieć w tym przypadku tylko sporządzenie decyzji jako dokumentu spełniającego wymogi formalne określone w art. 107 k.p.a., zaś wszelkie dalsze

¹³ Zob. wyroki Naczelnego Sądu Administracyjnego z: 5 lutego 2020 r., I OSK 753/19; 14 października 2021 r., III OSK 3720/21.

czynności zmierzające do zakomunikowania treści decyzji uznać dla zachowania tego terminu za irrelevantne.

Ponadto trafność koncepcji, według której do składania oświadczeń woli organu administracji publicznej w formie decyzji administracyjnej zastosowanie powinna mieć teoria wysłania, a nie charakterystyczna dla prawa cywilnego teoria doręczenia, potwierdził ustawodawca we wprowadzonych do k.p.a. z dniem 1 czerwca 2017 r. przepisach o milczącym załatwieniu sprawy (Rozdział 8a Działu II; art. 122a 122h).

Reasumując powyższe rozważania, Sąd Najwyższy stwierdził, że art. 53 ust. 4 u.r.tv. powinien być rozumiany w ten sposób, że kary pieniężnej, o której mowa w ust. 1 tego artykułu, nie można nałożyć, jeżeli od naruszenia przez nadawcę sankcjonowanego obowiązku do daty wysłania (nadania) do nadawcy decyzji o nałożeniu kary upłynął jeden rok.

II.4. SPRAWY Z ODWOŁAŃ OD DECYZJI PREZESA URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW

Opracowała Agata Tarnacka

DOPUSZCZALNOŚĆ ZMIANY PRZEZ PREZESA UOKiK POSTANOWIENIA O WSZCZĘCIU POSTĘPOWANIA ANTYMONOPOLOWEGO

Prezes UOKiK nie jest bezwzględnie związany treścią postanowienia o wszczęciu postępowania, co oznacza, że w toku postępowania antymonopolowego możliwa jest zmiana tego postanowienia w szczególności poprzez zmianę lub uzupełnienie podstawy prawnej kwalifikacji zachowania przedsiębiorcy czy modyfikację rynku właściwego, o ile zapewniono stronie możliwość ustosunkowania się w tym zakresie przed wydaniem decyzji.

Postanowienie Sądu Najwyższego z 23 lutego 2022 r., I NSK 16/21

W dniu 23 lutego 2022 r. Sąd Najwyższy w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego w W. z 14 września 2020 r., wniesionej przez P.H.U. (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w W.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Apelacyjny w W. po rozpoznaniu sprawy z powództwa P.H.U. (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów o zawarcie porozumienia ograniczającego konkurencję na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego w W. z 24 czerwca 2015 r.: (I) zmienił zaskarżony wyrok częściowo w ten sposób, że w punkcie pierwszym oddalił odwołanie co do punktu pierwszego decyzji Prezesa UOKiK z 31 grudnia 2013 r., oraz (II) uchylił zaskarżony wyrok w pozostałym zakresie i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w W.

Z rozstrzygnięciem zawartym w punkcie I. wyroku sądu II instancji nie zgodziła się powodowa spółka, wywodząc skargę kasacyjną. Wnosząc o przyjęcie skargi

kasacyjnej do rozpoznania, powódka wskazała na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne, tj.: „Czy dopuszczalne i zgodne z art. 6 ust. 1 i 3 EKPCz jest stwierdzenie przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w decyzji kończącej postępowanie antymonopolowe praktyki ograniczającej konkurencję, która nie była przedmiotem pierwotnego postanowienia o wszczęciu postępowania antymonopolowego, a następnie utrzymanie przedmiotowej decyzji w mocy w postępowaniu sądowym w wyniku rozpoznania sprawy *de novo* przez sąd?”.

Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, że wbrew twierdzeniom powódki w rozpoznawanej sprawie nie występuje istotne zagadnienie prawne. Jak wskazał, zasadniczy problem prawny przedstawiony przez stronę powodową, sprowadzał się do rozstrzygnięcia, czy Prezes UOKiK w toku postępowania antymonopolowego może zmienić postanowienie o wszczęciu postępowania, biorąc pod uwagę model postępowania sądowego z zakresu ochrony konkurencji.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że Prezes UOKiK nie jest bezwzględnie związany treścią postanowienia o wszczęciu postępowania, co oznacza, że w toku postępowania antymonopolowego możliwa jest zmiana tego postanowienia w szczególności poprzez zmianę lub uzupełnienie podstawy prawnej kwalifikacji zachowania przedsiębiorcy czy modyfikację rynku właściwego, o ile zapewniono stronie możliwość ustosunkowania się w tym zakresie przed wydaniem decyzji. Uzupełnienie (a nawet rozszerzenie) podstawy prawnej weryfikowanej w toku postępowania zmierzającego do wydania decyzji nie pozbawia strony możliwości działania i ochrony swoich praw ani nie oznacza, że uwzględniono zarzuty, do których strona nie mogła się ustosunkować. Standard ochrony praw przedsiębiorców jest zachowany, jeżeli strona miała możliwość działania i skutecznej ochrony swoich praw w toku postępowania¹⁴.

Zagadnienie prawne sformułowane przez skarżącą we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie było zagadnieniem nowym, dotychczas

¹⁴ Zob. wyroki Sądu Najwyższego z: 26 września 2017 r., III SK 40/16; 6 lutego 2018 r., III SK 8/17; 29 lipca 2020 r., I NSK 8/19.

nierozwiązanym w orzecznictwie, dlatego też brak było podstaw do przyjęcia skargi kasacyjnej powodowej spółki do rozpoznania.

Jak wskazał Sąd Najwyższy, w orzecznictwie już wyjaśniono, że nie dochodzi do naruszenia praw przedsiębiorcy w przypadku zmiany przez Prezesa UOKiK postanowienia o wszczęciu postępowania poprzez rozszerzenie zakresu stawianych przedsiębiorcy zarzutów, o ile zapewniono stronie możliwość ustosunkowania się w tym zakresie przed wydaniem decyzji. Zatem do naruszenia praw przedsiębiorcy, w tym tych, których podstawa powołana została przez powoda w sformułowanym w skardze kasacyjnej zagadnieniu prawnym, dojdzie w sytuacji odwrotnej.

Sąd Najwyższy podniósł, że w przedmiotowej sprawie nie doszło do naruszenia praw powodowej spółki, ponieważ strona miała możliwość ustosunkowania się do zmodyfikowanego zarzutu. Ponadto, jak wynikało z akt postępowania, Prezes UOKiK pouczył stronę powodową, że do zmienionego zarzutu może ustosunkować się na każdym etapie prowadzonego postępowania. Powyższe korespondowało również z treścią art. 74 u.o.k.k., zgodnie z którym w decyzji kończącej postępowania antymonopolowe, uwzględnia się tylko te zarzuty, do których strony mogły się ustosunkować, co oznacza, że dopuszczalne jest modyfikowanie postanowienia o wszczęciu postępowania w zakresie, w jakim zawiera postanowienie o przedstawieniu zarzutów¹⁵.

¹⁵ Zob. wyrok Sądu Najwyższego z 6 lutego 2018 r., sygn. akt III SK 8/17.

II.5. SPRAWY Z ODWOŁAŃ OD DECYZJI PREZESA URZĘDU REGULACJI ENERGETYKI

Opracowała Agata Tarnacka

POTRZEBA WYKŁADNI PRZEPISÓW PRAWNYCH WYWOŁUJĄCYCH ROZBIEŻNOŚCI W ORZECZNICTWIE

Powołanie się na nieprawomocne orzeczenia jest niewystarczające do uznania, że w sprawie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności i w rezultacie ujednolicenia orzecznictwa.

Postanowienie Sądu Najwyższego z 23 marca 2022 r., I NSK 42/21

W dniu 23 marca 2022 r. Sąd Najwyższy w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego w W. z 11 marca 2021 r., wniesionej przez C.H. (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w S.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Apelacyjny w W. po rozpoznaniu apelacji pozwanego Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki od wyroku Sądu Okręgowego w W. z 4 kwietnia 2019 r.: (I) zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że: (a) w pkt 1. oddalił odwołanie C.H. (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. od decyzji z 16 listopada 2016 r. o ustaleniu opłaty koncesyjnej w wysokości 3 338 zł, (b) w pkt 2. zasądził od C.H. (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. na rzecz Prezesa URE koszty postępowania w wysokości 720 zł; oraz (II) zasądził od C.H. (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. na rzecz Prezesa URE koszty postępowania apelacyjnego w wysokości 540 zł.

W ocenie powodowej spółki, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania konieczne było z uwagi na potrzebę dokonania wykładni przepisu § 4 ust. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 maja 1998 r. w sprawie wysokości opłat i sposobu pobierania przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki corocznych opłat wnoszonych przez przedsiębiorstwa energetyczne, którym została udzielona

koncesja¹⁶, mającego wywoływać rozbieżności w orzecznictwie Sądu Okręgowego w W.

Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że skarżąca, uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania, co prawda przywołała szereg orzeczeń Sądu Okręgowego w W., potwierdzających występujące rozbieżności w praktyce sądowej, ominęła jednak okoliczność, że przytoczone orzeczenia były nieprawomocne i w wyniku kontroli instancyjnej zostały zmienione przez Sąd Apelacyjny w W., który odnośnie do wykładni § 4 ust. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 maja 1998 r. w sprawie wysokości opłat i sposobu pobierania przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki corocznych opłat wnoszonych przez przedsiębiorstwa energetyczne, którym została udzielona koncesja, prezentuje jednolitą linię orzeczniczą, która ma porządkującą i ujednolicającą wpływ na orzecznictwo Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, nawet jeżeli w przestrzeni prawnej pojawiają się orzeczenia zawierające odmienną interpretację wskazywanych przez skarżącego przepisów. Ponadto, w ocenie Sądu Najwyższego, powołanie się na nieprawomocne orzeczenia jest niewystarczające do uznania, że w rozpoznawanej sprawie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności i w rezultacie ujednoczenia orzecznictwa.

Wobec powyższego skarżąca nie wykazała, aby w niniejszej sprawie powołane przez nią przepisy budziły poważne wątpliwości wymagające wykładni ze strony Sądu Najwyższego.

¹⁶ Dz.U. 1998, nr 60, poz. 387.

II.6. SPRAWY Z ODWOŁAŃ OD UCHWAŁ KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA

Opracowała Katarzyna Brzostek

ODWOŁANIE OD UCHWAŁY KRS W PRZEDMIOCIE PRZEDSTAWIENIA KANDYDATA NA URZĄD SĘDZIEGO SĄDU NAJWYŻSZEGO

Dopuszczalne jest odwołanie od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa w przedmiocie przedstawienia kandydata na urząd sędziego Sądu Najwyższego.

Wyrok Sądu Najwyższego z 27 stycznia 2022 r., I NKRS 153/21

Wyrok Sądu Najwyższego z 2 lutego 2022 r., I NKRS 132/21

Wyrok Sądu Najwyższego z 16 lutego 2022 r., I NKRS 123/21

W najnowszym orzecznictwie Sąd Najwyższy kilkakrotnie rozważał kwestię dopuszczalności odwołania od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa w przedmiocie przedstawienia kandydata na urząd sędziego Sądu Najwyższego.

W wyroku z 27 stycznia 2022 r., I NKRS 153/21, Sąd Najwyższy podkreślił, że norma wyrażona w zdaniu drugim art. 44 ust. 1 u.KRS, zgodnie z którą odwołanie nie przysługuje w sprawach indywidualnych dotyczących powołania do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego, musi być traktowana jako niekonstytucyjna na mocy Konstytucji RP w zakresie, w jakim osobie nieprzedstawionej w uchwale KRS do powołania na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego wyłączałyby możliwość zainicjowania kontroli tego, czy przy rozpatrywaniu jej kandydatury nie naruszono prawa równego dostępu do służby publicznej¹⁷.

Podobne stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z 2 lutego 2022 r., I NKRS 132/21¹⁸. W powołanej sprawie, wydając orzeczenie kasatoryjne, Sąd Najwyższy stwierdził, że sądowa kontrola uchwał KRS przez Sąd Najwyższy z uwagi na wtórną

¹⁷ Zob. wyrok Sądu Najwyższego z 25 czerwca 2020 r., I NO 37/20.

¹⁸ Zdanie odrębne od wyroku złożył SSN Paweł Czubik.

niekonstytucyjność przepisu art. 44 ust. 1 zd. 2 u.KRS oraz konieczność ukształtowania tej kontroli w sposób zapewniający pełną skuteczność prawu Unii Europejskiej przesądza o zaskarżalności uchwał Rady wbrew art. 44 ust. 1 zd. 2 u.KRS. Niezgodność art. 44 ust. 1 zd. 2 u.KRS z art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej należy wyeliminować, działając na podstawie art. 91 ust. 2 Konstytucji RP. Nie można bowiem przyjąć, że zaskarżenie uchwały KRS w ogóle nie jest dopuszczalne¹⁹.

Dopuszczalność wniesienia do Sądu Najwyższego odwołania od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa w przedmiocie przedstawienia wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego potwierdził również Sąd Najwyższy w wyroku z 16 lutego 2022 r., I NKRS 123/21.

¹⁹ Zob. wyroki Sądu Najwyższego z: 2 czerwca 2020 r., I NO 192/19; z 25 czerwca 2020 r., I NO 37/20.

GRAVAMEN

Pokrzywdzenie orzeczeniem (*gravamen*) jest przesłanką dopuszczalności odwołania od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa podjętej w postępowaniu nominacyjnym.

Postanowienie Sądu Najwyższego z 16 lutego 2022 r., I NKRS 136/21

Sąd Najwyższy w postanowieniu z 16 lutego 2022 r., I NKRS 136/21, potwierdził, że pokrzywdzenie orzeczeniem (*gravamen*) jest przesłanką dopuszczalności środka zaskarżenia, w tym odwołania od uchwały KRS o przedstawieniu Prezydentowi RP wniosku o powołanie danej osoby do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego. Stwierdzenie istnienia tego pokrzywdzenia wymaga przy tym uwzględnienia w każdej sprawie sytuacji prawnych powstałych dla stron po wydaniu orzeczenia (uchwały).

FUNKCJA I WYMOGI UZASADNIENIA UCHWAŁY KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA

Uzasadnienie uchwały Krajowej Rady Sądownictwa ma na celu umożliwienie kandydatom porównania swojej kandydatury z innymi oraz zweryfikowania, czy zachowane zostały wszystkie zasady proceduralne postępowania nominacyjnego.

Wyrok Sądu Najwyższego z 26 stycznia 2022 r., I NKRS 140/21

Krajowa Rada Sądownictwa nie ma obowiązku szczegółowego opisywania każdego z kandydatów. Wystarczające jest dokładne przedstawienie kandydata lub kandydatów wybranych przez Radę.

Wyrok Sądu Najwyższego z 19 stycznia 2022 r., I NKRS 101/21

Uzasadnienie uchwały Krajowej Rady Sądownictwa pełni nie tylko funkcje procesowe, ale buduje autorytet organów państwa i kształtuje zewnętrzne przekonanie o sprawiedliwości procedur i podejmowanych rozstrzygnięć

Wyrok Sądu Najwyższego z 16 lutego 2022 r., I NKRS 149/21

W żadnym razie kolegialny charakter organu albo przyjęta metoda podejmowania decyzji (np. tajne głosowanie czy objęta tajemnicą narada sędziowska) nie zwalnia organu z obowiązku rzetelnego uzasadnienia rozstrzygnięcia.

Wyrok Sądu Najwyższego z 16 lutego 2022 r., I NKRS 59/21

Uzasadnienie uchwały Krajowej Rady Sądownictwa odmawiającej przedstawienia Prezydentowi RP kandydata na pozostające do obsadzenia stanowisko sędziowskie powinno wskazywać: po pierwsze, które z kryteriów konstytucyjnych zostały spełnione, a które niespełnione przez kandydata; a po drugie, w jaki sposób Rada dokonała powyższej oceny (zarówno w odniesieniu do kryteriów spełnionych, jak i niespełnionych).

Wyrok Sądu Najwyższego z 16 lutego 2022 r., I NKRS 109/21

Przeprowadzana przez Sąd Najwyższy weryfikacja uzasadnienia zaskarżonej uchwały KRS, z uwagi na charakter i rygorystyczne granice ustawowego modelu kontroli odwoławczej, musi się ograniczyć do badania przede wszystkim pełności materiału, będącego podstawą rozstrzygnięcia KRS. Kontroli zatem podlega ustalenie, czy przedmiotem rozważenia przez Radę były wszystkie informacje, które odnoszą się do ustawowych kryteriów oceny kandydatów biorących udział w konkursie.

Wyrok Sądu Najwyższego z 16 lutego 2022 r., I NKRS 172/21

Jednym z istotnych i powtarzających się zagadnień omawianych przez Sąd Najwyższy w sprawach z odwołań od uchwał Krajowej Rady Sądownictwa dotyczących obsady stanowisk sędziowskich jest problem wymogów konstrukcyjnych uzasadnienia tego rodzaju decyzji Krajowej Rady Sądownictwa w sprawach indywidualnych.

Problem ten w ostatnim czasie był rozważany m.in. w wyroku z 26 stycznia 2022 r., I NKRS 140/21. W powołanej sprawie Sąd Najwyższy, w kontekście wykładni art. 42 ust. 1 u.KRS, podzielił dotychczas wyrażane w judykaturze stanowisko, że uzasadnienie ma na celu umożliwienie kandydatom porównania swojej kandydatury z innymi oraz zweryfikowania, czy zachowane zostały wszystkie zasady proceduralne postępowania nominacyjnego²⁰. Ma również na celu wykazanie, że Rada przy dokonywaniu oceny kandydatów kierowała się przejrzystymi, jednolitymi i sprawiedliwymi kryteriami selekcyjnymi²¹. Krajowa Rada Sądownictwa, uzasadniając treść podjętej uchwały, ma obowiązek wyjaśnienia, jakimi kryteriami kierowała się przy wyborze kandydatów. Rada ma też obowiązek uzasadnienia, dlaczego dany kandydat nie uzyskał rekomendacji²². Jeżeli w toku postępowania nominacyjnego Rada nie zastosowała jednolitych kryteriów wyboru kandydatów lub dopuściła się innego naruszenia prawa, uchwała winna być uchylona, jako podjęta z naruszeniem prawa.

²⁰ Zob. wyrok Sądu Najwyższego z 24 marca 2021 r., I NKRS 26/21.

²¹ Zob. wyroki Sądu Najwyższego z: 1 lipca 2019 r., I NO 70/19; 12 maja 2021 r., I NKRS 34/21; 24 marca 2021 r., I NKRS 26/21.

²² Zob. wyroki Sądu Najwyższego z: 27 marca 2019 r., I NO 9/19; 27 marca 2019 r., I NO 5/19; 16 czerwca 2021 r., I NKRS 54/21.

Z kolei w wyroku z 2 lutego 2022 r., I NKRS 147/21²³, Sąd Najwyższy wskazał, że chociaż art. 42 ust. 1 u.KRS nie określa wprost wymaganej treści uzasadnienia uchwał nominacyjnych KRS, to jednak nie powinno ulegać wątpliwości, że ustawodawca nie przyzwala przez to Radzie na arbitralność. Swoboda wyboru kandydatów, którzy zostaną przedstawieni Prezydentowi RP, nie jest nieograniczona, a wyboru kandydatów nie można odrywać od ustawowych przesłanek czy zgromadzonej w sprawie dokumentacji²⁴. Celem uzasadnienia jest wykazanie, że uchwała została podjęta po wszechstronnym rozważeniu okoliczności sprawy.

W kontekście omawianego zagadnienia warto również wskazać na wyrok Sądu Najwyższego z 19 stycznia 2022 r., I NKRS 101/21²⁵. W powołanym orzeczeniu Sąd Najwyższy stwierdził, że uzasadnienie uchwały Krajowej Rady Sądownictwa z pewnością nie może być powtórzeniem treści całego zgromadzonego materiału sprawy. Uwzględniając prawną ochronę interesów poszczególnych kandydatów, Rada nie ma przy tym obowiązku szczegółowego opisywania każdego z kandydatów. Wystarczające jest dokładne przedstawienie kandydata lub kandydatów wybranych przez Krajową Radę Sądownictwa. Każdy z pozostałych kandydatów zna własną sytuację, może zatem porównać ją z osiągnięciami wybranych kandydatów. Nie ma nadto podstaw do uznania słuszności tezy, że skoro Rada nie zamieściła w uzasadnieniu szczegółowej charakterystyki takich kandydatów, to tym samym nie dokonała wnikliwej analizy ich kandydatur²⁶.

Rola uzasadnienia uchwały Krajowej Rady Sądownictwa została poruszona m.in. również w wyroku z 16 lutego 2022 r., I NKRS 149/21. W powołanym orzeczeniu Sąd Najwyższy wskazał, że z istoty demokratycznego państwa prawnego (art. 2 i 7 Konstytucji RP) wynika obowiązek stosowania przez wszystkie organy państwa rzetelnych i transparentnych procedur. Powołując się na judykaturę Trybunału

²³ Zdanie odrębne od wyroku złożył SSN Paweł Czubik.

²⁴ Zob. wyrok Sądu Najwyższego z 25 maja 2021 r., I NKRS 49/21.

²⁵ Od wyroku i uzasadnienia wyroku zdanie odrębne zgłosił SSN Leszek Bosek.

²⁶ Zob. wyroki Sądu Najwyższego z: 12 czerwca 2019 r., I NO 43/19; 30 czerwca 2020 r., I NO 184/19.

Konstytucyjnego, Sąd Najwyższy wskazał jednocześnie, że rzetelność i transparentność procedur przejawia się m.in. w uzasadnieniach rozstrzygnięć, które realizują ważne funkcje, w tym wymuszają samokontrolę organu, który musi wykazać, że rozstrzygnięcie jest materialnie i formalnie prawidłowe oraz odpowiada wymogom sprawiedliwości; dokumentują argumenty przemawiające za przyjętym rozstrzygnięciem; służą indywidualnej akceptacji rozstrzygnięcia; umacniają poczucie zaufania społecznego i demokratycznej kontroli nad organami władzy; wzmacniają bezpieczeństwo prawne; są podstawą kontroli zewnętrznej w szczególności sprawowanej przez sądy krajowe, a także sądy międzynarodowe²⁷.

W kontekście powyższego, Sąd Najwyższy stwierdził, że uzasadnienie uchwały pełni zatem nie tylko funkcje procesowe, ale buduje autorytet organów państwa i kształtuje zewnętrzne przekonanie o sprawiedliwości procedur i podejmowanych rozstrzygnięć. Nawet bardzo szczególna pozycja ustrojowa niektórych organów państwa, jak KRS, nie usprawiedliwia sporządzania uzasadnień, które tylko pozornie realizują swoje funkcje. W żadnym też razie kolegialny charakter organu albo przyjęta metoda podejmowania decyzji (np. tajne głosowanie czy objęta tajemnicą narada sędziowska) nie zwalnia organu z obowiązku rzetelnego uzasadnienia rozstrzygnięcia. Należy jednak przy tym zauważyć, że wadliwość uzasadnienia uchwały KRS może powodować konieczność uchylecia uchwały, bez potrzeby badania innych ewentualnie podniesionych w odwołaniu zarzutów, jedynie w sytuacjach zupełnie wyjątkowych, a mianowicie wtedy, gdy jest ono dotknięte brakami, które całkowicie uniemożliwiają odczytanie, jakimi przesłankami Rada kierowała się, podejmując zawarte w uchwale rozstrzygnięcie²⁸.

Podobne stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z 16 lutego 2022 r., I NKRS 59/21, dodając, że przeprowadzenie w takim przypadku kontroli zaskarżonej uchwały przez pryzmat jej zgodności z prawem staje się wówczas niemożliwe²⁹.

²⁷ Zob. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z: 16 stycznia 2006 r., SK 30/05; 30 maja 2007 r., SK 68/06; 31 marca 2005 r., SK 26/02; postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 11 kwietnia 2005 r., SK 48/04.

²⁸ Zob. wyrok Sądu Najwyższego z 8 września 2021 r., I NKRS 64/21.

²⁹ *Ibidem*.

W wyroku z 16 lutego 2022 r., I NKRS 59/21, Sąd Najwyższy podkreślił, że Rada nie może uzasadniać wskazania Prezydentowi RP kandydata do powołania na urząd sędziego (nominować) specyfiką organu kolegialnego i głosowań. W szczególności sędziowska część Rady czuwać powinna nad stosowaniem kryteriów w sposób niewątpliwie transparentny i obiektywny. Podjęte uchwały (decyzje) należy uzasadniać w sposób niebudzący wątpliwości, mając na uwadze wszelkie okoliczności prawne, które w istotny sposób ograniczają swobodę decydowania, oraz prawo uczestnika postępowania do poznania dokładnych motywów rozstrzygnięcia. Wprawdzie przy głosowaniu nie sposób zrekonstruować powodów decyzji poszczególnych członków organu kolegialnego – w tym przypadku KRS – to jednak w żadnym razie nie zwalnia to tego organu jako całości od uzasadnienia swej decyzji w taki sposób, by mogła ona zostać zweryfikowana co do zgodności z prawem w postępowaniu odwoławczym. Rozumowanie przeciwne, oparte na niemożności czy też niedopuszczalności zapoznania się z wewnętrznymi motywami decyzji członków organu kolegialnego, musiałyby prowadzić do wniosku, że uzasadnienie podejmowanego przez taki organ aktu w istocie nie ma żadnego znaczenia, a sama decyzja jest niemożliwa do zweryfikowania. To z kolei czyniłoby zupełnie iluzoryczną możliwość zbadania w postępowaniu odwoławczym prawidłowego zastosowania ustawowych kryteriów – a co za tym idzie, zgodności uchwały z prawem, do czego Sąd Najwyższy jest w przypadku wniesienia odwołania zobligowany na podstawie art. 44 ust. 1 u.KRS.

Szczegółowe wymogi uzasadnienia uchwały Krajowej Rady Sądownictwa odmawiającej przedstawienia Prezydentowi RP kandydata na pozostające do obsadzenia stanowisko sędziowskie zostały z kolei opisane przez Sąd Najwyższy w wyroku z 16 lutego 2022 r., I NKRS 109/21. Sąd Najwyższy wskazał, że uzasadnienie tego rodzaju decyzji Rady powinno wskazywać: po pierwsze, które z kryteriów konstytucyjnych zostały spełnione, a które niespełnione przez kandydata; a po drugie, w jaki sposób Rada dokonała powyższej oceny (zarówno w odniesieniu do kryteriów spełnionych, jak i niespełnionych). Niewskazanie konkretnych kryteriów i niewyjaśnienie sposobu ich zastosowania przy podejmowaniu przez Krajową Radę Sądownictwa decyzji o nieprzedstawieniu Prezydentowi RP wniosku o powołanie

danego kandydata do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego danego sądu uniemożliwia Sądowi Najwyższemu właściwą kontrolę zaskarżonej uchwały, zarówno w aspekcie dopełnienia przez Radę wymagania wszechstronnego rozważenia sprawy (art. 33 ust. 1 u.KRS), jak i z punktu widzenia poszanowania wynikających z art. 2, art. 32 ust. 1 i 2 oraz art. 60 Konstytucji RP zasad: ochrony zaufania obywatela do państwa, równego traktowania i zakazu dyskryminacji z jakiegokolwiek przyczyny w życiu politycznym, gospodarczym i społecznym oraz jednakowych szans w ubieganiu się o pełnienie funkcji publicznych.

Istotna kwestia została również poruszona w wyroku Sądu Najwyższego z 16 lutego 2022 r., I NKRS 172/21. W powołanym judykacie Sąd Najwyższy odniósł się do problemu weryfikacji uzasadnienia zaskarżonej uchwały KRS w postępowaniu odwoławczym. Sąd Najwyższy wskazał, że weryfikacja ta, z uwagi na charakter i rygorystyczne granice ustawowego modelu kontroli odwoławczej, musi się ograniczyć do weryfikacji przede wszystkim pełni materiału, będącego podstawą rozstrzygnięcia KRS. Kontroli podlega zatem ustalenie, czy przedmiotem rozważenia przez Radę były wszystkie informacje, które odnoszą się do ustawowych kryteriów oceny kandydatów biorących udział w konkursie. Taki sposób kontroli sądowej zaskarżonej uchwały jest w świetle przyjętej procedury wystarczający, aby zostać uznany za zgodny z konstytucyjnym prawem do równego dostępu do służby publicznej. Ewentualne braki w przedstawieniu pełnego zestawu dokumentów, na podstawie których dokonano oceny określonej kandydatury, nie może się automatycznie przekładać na wadliwość zaskarżonego rozstrzygnięcia. Innymi słowy, wątpliwości wysuwane przez odwołującego się, co do pominięcia istotnych dla jego kandydatury informacji przez ich niewskazanie lub nieustosunkowanie się do nich w uzasadnieniu uchwały przez KRS, nie może być zawsze utożsamiane z wadliwością zaskarżonej decyzji.

Jednocześnie Sąd Najwyższy podkreślił, że uzasadnienie uchwały KRS nie może być powtórzeniem treści całego zgromadzonego materiału sprawy. Z punktu widzenia prawnej ochrony interesów poszczególnych kandydatów trzeba przyjąć, że Rada nie ma obowiązku szczegółowego opisywania każdego z nich,

w szczególności w przypadku wielości kandydatów. Wymagane jest dokładne omówienie walorów kandydatów wybranych, co do pozostałych dopuszcza się natomiast przedstawienie oceny ogólnej, sprowadzającej się do stwierdzenia, że pozostali kandydaci nie spełnili stawianych wymogów w takim stopniu, jak wybrany kandydat i dlaczego. Brak zatem odrębnej charakterystyki każdego kandydata, który nie został przedstawiony Prezydentowi RP z wnioskiem o powołanie, a także brak odrębnego wyjaśnienia przyczyn, dla których jego kandydatura nie została wybrana, nie narusza art. 33 ust. 1 u.KRS.

DOŚWIADCZENIE ŻYCIOWE JAKO KRYTERIUM OCENY KANDYDATÓW W POSTĘPOWANIU NOMINACYJNYM

Możliwe jest zastosowanie przez Krajową Radę Sądownictwa przy wyborze kandydatów w postępowaniu nominacyjnym kryterium pozaustawowego, jakim jest doświadczenie życiowe.

Wyrok Sądu Najwyższego z 12 stycznia 2022 r., I NKRS 104/21

W uzasadnieniu wyroku z 12 stycznia 2022 r., I NKRS 104/21, Sąd Najwyższy stwierdził, że na gruncie art. 35 ust. 1 u.KRS możliwe jest zastosowanie przez Radę przy wyborze kandydatów kryterium pozaustawowego, jakim jest doświadczenie życiowe. Ze wskazanego przepisu wynika przy tym, że doświadczenie zawodowe stanowi podstawowe kryterium, jakie Rada powinna brać pod uwagę przy ocenie kandydatów na wakujące stanowiska sędziowskie. Nie jest to jednak jedyne kryterium, jakie powinna uwzględnić Rada, podejmując decyzję o wyborze.

Ponadto, Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że żadne z kryteriów przyjętych przez Krajową Radę Sądownictwa przy ocenie kandydatów do pełnienia urzędu sędziego nie ma charakteru decydującego. Nie jest również konieczne wymagane uszeregowanie kandydatów w oparciu o każde z nich. Decyduje ocena całościowa wynikająca z łącznego zastosowania tych kryteriów.

POPARCIE ŚRODOWISKA SĘDZIOWSKIEGO JAKO KRYTERIUM OCENY KANDYDATÓW W POSTĘPOWANIU NOMINACYJNYM

Krajowa Rada Sądownictwa może przypisać kryterium poparcia środowiska sędziowskiego mniejsze znaczenie, a nawet przedstawić kandydaturę, która otrzymała niższe poparcie środowiska sędziowskiego, jeżeli uzna, że jest to uzasadnione dobrem wymiaru sprawiedliwości i przedstawi przekonujące uzasadnienie.

Wyrok Sądu Najwyższego z 26 stycznia 2022 r., I NKRS 93/21

W wyroku z 26 stycznia 2022 r., I NKRS 93/21, Sąd Najwyższy w temacie doboru kryteriów oceny kandydatów w postępowaniu nominacyjnym podzielił dotychczas wyrażane w judykaturze stanowisko, że poparcie środowiska sędziowskiego jest istotnym kryterium uwzględnianym w postępowaniu nominacyjnym w ramach całościowej oceny kandydatów. Podniósł, że Rada może jednak przypisać temu kryterium mniejsze znaczenie, a nawet przedstawić kandydaturę, która otrzymała niższe poparcie środowiska sędziowskiego, jeżeli uzna, że jest to uzasadnione dobrem wymiaru sprawiedliwości i przedstawi przekonujące uzasadnienie³⁰. Oznacza to, że Krajowa Rada Sądownictwa nie bierze pod uwagę samego poparcia udzielonego przez dany organ samorządu sędziowskiego, ale może też uwzględnić różnice w zakresie tego poparcia – zwłaszcza, gdy dotyczy to kandydatów cechujących się dalszymi, wysokimi kwalifikacjami.

³⁰ Zob. wyrok Sądu Najwyższego z 26 marca 2019 r., I NO 7/19.

DOBÓR KRYTERIÓW OCENY KANDYDATÓW PRZEZ KRS

Ocena doboru kryteriów, a także znaczenie przywiązywane do poszczególnych kryteriów przy ocenie poszczególnych kandydatów, stanowi wyłączną kompetencję Rady.

Wyrok Sądu Najwyższego z 12 stycznia 2022 r., I NKRS 111/21

Wyrok Sądu Najwyższego z 16 lutego 2022 r., I NKRS 134/21

W wyroku z 12 stycznia 2022 r., I NKRS 111/21³¹, oddalając odwołanie, Sąd Najwyższy wskazał, że ocena doboru kryteriów, a także znaczenie przywiązywane do poszczególnych kryteriów przy ocenie poszczególnych kandydatów stanowi wyłączną kompetencję Rady. Uznanie Krajowej Rady Sądownictwa oznacza, że w określonym stanie faktycznym kilka alternatywnych decyzji dotyczących wyboru kandydata przedstawianego z wnioskiem o powołanie do Prezydenta RP może być dopuszczalnych, a sama okoliczność, że zewnętrzny obserwator (w tym również Sąd Najwyższy) postrzegałby innego kandydata jako wypełniającego oceniane łącznie przesłanki wymienione w art. 35 ust. 2 u.KRS w stopniu uzasadniającym przedstawienie Prezydentowi RP wniosku o jego powołanie, nie jest wystarczająca dla stwierdzenia sprzeczności uchwały z prawem. Sąd Najwyższy zastrzegł jednak, że wybór kandydatów nie może pomijać zgromadzonej w sprawie dokumentacji. W przypadku dochowania przez Radę procedur ustawowych Sąd Najwyższy nie może dokonywać oceny, dlaczego te, a nie inne, kryteria miały charakter decydujący, w szczególności, jeżeli w zakresie poszczególnych kryteriów i ich całościowej oceny poszczególni kandydaci nie wykazują ekstremalnych różnic, które mogłyby uzasadniać przyjęcie naruszenia procedury lub przekroczenie granic swobodnego uznania.

W kwestii doboru kryteriów w podobnym tonie Sąd Najwyższy wypowiedział się również w wyroku z 16 lutego 2022 r., I NKRS 134/21.

³¹ Zdanie odrębne od wyroku i uzasadnienia złożył SSN Adam Redzik.

RZETELNA OCENA KANDYDATA PRZEZ KRS

Niedopuszczalne jest uznanie, że z uwagi na spełnienie jednostkowego kryterium w wyższym lub podobnym stopniu do zarekomendowanego kandydata, dokonana całościowa ocena jest nierzetelna.

Wyrok Sądu Najwyższego z 2 lutego 2022 r., I NKRS 170/21

Rada ma prawo indywidualnego ustalania, które z kryteriów zyska szczególne znaczenie przy wyborze rekomendowanych kandydatów. Istotne jest to, aby kryteria te były jasno określone, a poszczególne kandydatury zostały zweryfikowane z zachowaniem zasad równości i obiektywizmu.

Wyrok Sądu Najwyższego z 26 stycznia 2022 r., I NKRS 93/21

W kontekście zagadnienia dotyczącego doboru kryteriów oceny kandydatów w postępowaniu nominacyjnym warto również zwrócić uwagę na wyrok Sądu Najwyższego z 2 lutego 2022 r., I NKRS 170/21, w którym stwierdzono, że niedopuszczalne jest uznanie, iż z uwagi na spełnienie jednostkowego kryterium w wyższym lub podobnym stopniu do zarekomendowanego kandydata, dokonana całościowa ocena jest nierzetelna. Znaczenie mają bowiem wszystkie brane pod uwagę kryteria³².

W uzasadnieniu wyroku z 26 stycznia 2022 r., I NKRS 93/21, w aspekcie wykładni art. 35 ust. 2 u.KRS, Sąd Najwyższy dodał, że każde postępowanie nominacyjne ma odmienny charakter, a Rada ma prawo indywidualnego ustalania, które z kryteriów zyska szczególne znaczenie przy wyborze rekomendowanych kandydatów. Istotne jest natomiast to, aby kryteria te były jasno określone, a poszczególne kandydatury zostały zweryfikowane z zachowaniem zasad równości i obiektywizmu. W przeciwnym razie postępowanie prowadziłoby do naruszenia zasady równości, co musiałoby skutkować uchynieniem zaskarżanych uchwał. Rozpoznając odwołanie od uchwały Rady, Sąd Najwyższy nie dokonuje porównania

³² Zob. wyrok Sądu Najwyższego z 24 marca 2021 r., I NKRS 44/21 i powołany tam wcześniejszy wyrok Sądu Najwyższego z 18 lipca 2019 r., I NO 44/19.

kandydatur celem ustalenia, czy w rzeczywistości najlepszy z biorących udział w konkursie kandydat został rekomendowany Prezydentowi RP. Jego rolą jest jedynie ustalenie „czy uwzględnione przez Radę w danej procedurze nominacyjnej kryteria oceny zostały zastosowane w jednakowy sposób w stosunku do uczestniczących kandydatów³³.

W konsekwencji, Sąd Najwyższy stwierdził, że w ramach postępowania konkursowego niedopuszczalne jest zestawianie ze sobą poszczególnych przesłanek, o których mowa w art. 35 ust. 2 u.KRS, i na podstawie takiego jednostkowego porównania, ustalenie, który z kandydatów powinien zostać rekomendowany. Żadne bowiem z kryteriów przyjętych przez KRS przy ocenie kandydatów do pełnienia urzędu sędziego nie ma charakteru decydującego, ani też nie jest koniecznie wymagane uszeregowanie kandydatów w oparciu o każde z nich. Decyduje ocena całościowa. W przypadku dochowania przez Radę procedur ustawowych, Sąd Najwyższy nie może zatem dokonywać oceny kryteriów, które miały charakter decydujący w przypadku zaskarżonego rozstrzygnięcia, w szczególności jeżeli w zakresie poszczególnych kryteriów i ich całościowej oceny poszczególni kandydaci nie wykazują różnic, które mogłyby uzasadniać przyjęcie naruszenia procedury lub przekroczenie granic swobodnego uznania³⁴.

³³ Zob. wyrok składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 6 września 2019 r., I NO 102/19.

³⁴ Zob. wyrok Sądu Najwyższego z 9 marca 2021 r., I NKRS 3/21.

NAKAZ PODJĘCIA UCHWAŁY PO WSZECHSTRONNYM ROZWAŻENIU SPRAWY PRZEZ KRS

Nakaz podjęcia uchwały po wszechstronnym rozważeniu sprawy oznacza, że Rada nie może pominąć istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności wynikających z udostępnionej dokumentacji lub wyjaśnień, czy innych zebranych dowodów, ani dokonać ustaleń sprzecznych z tym materiałem, zaś samo rozstrzygnięcie powinno być wynikiem wszechstronnego rozważenia wszystkich aspektów sprawy w sposób, który nie był dowolny.

Wyrok Sądu Najwyższego z 2 lutego 2022 r., I NKRS 156/21

W sprawie I NKRS 156/21 Sąd Najwyższy podkreślił, że w świetle art. 33 ust. 1 u.KRS, KRS jest obowiązana przed podjęciem uchwały wszechstronnie rozważyć sprawę na podstawie udostępnionej dokumentacji oraz wyjaśnień uczestników postępowania lub innych osób, jeżeli zostały złożone. Nakaz podjęcia uchwały po wszechstronnym rozważeniu sprawy oznacza, że Rada nie może pominąć istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności wynikających z udostępnionej dokumentacji lub wyjaśnień, czy innych zebranych dowodów, ani dokonać ustaleń sprzecznych z tym materiałem, zaś samo rozstrzygnięcie powinno być wynikiem wszechstronnego rozważenia wszystkich aspektów sprawy w sposób, który nie był dowolny.

W przypadku ubiegania się przez kilka osób o wolne stanowisko sędziowskie obowiązkiem KRS jest przede wszystkim wyjaśnienie i konkretne wskazanie w uchwale, jakie kryteria ocenne stanowiły punkt wyjścia przy wyborze najlepszych kandydatów pretendujących do objęcia danego stanowiska sędziego. Przy czym nie ulega wątpliwości, że zakres rozważań Rady poświęcony analizie ocenianych kandydatur powinien być bardziej pogłębiony w sytuacji, gdy nie podziela ona w tym zakresie stanowiska zespołu członków Rady.

OCHRONA SĄDOWA UDZIELANA KANDYDATOM NA STANOWISKO SĘDZIOWSKIE W ŚWIETLE NORM KONSTYTUCYJNYCH

Ochrona sądowa udzielana kandydatowi na określone stanowisko sędziowskie, dokonywana przy uwzględnieniu art. 60 Konstytucji RP, winna obejmować kontrolę postępowania przed Krajową Radą Sądownictwa pod względem jego zgodności z prawem, a więc musi być ograniczona do oceny zgodności z prawem zastosowanej *in casu* procedury oceny kandydatury bądź kandydatur i w efekcie przedstawienia Prezydentowi RP wniosku o powołanie lub odmowy objęcia danego kandydata takim wnioskiem.

Z kolei kontrola sądowa postępowania przed Krajową Radą Sądownictwa w zakresie jego zgodności art. 32 ust. 1 Konstytucji RP powinna sprowadzać się do oceny, czy wszyscy kandydaci uczestniczący w procedurze konkursowej byli traktowani jednakowo oraz czy żaden z nich nie był w jakikolwiek sposób dyskryminowany.

Wyrok Sądu Najwyższego z 26 stycznia 2022 r., I NKRS 140/21

Rozpoznając sprawę I NKRS 140/21 i odnosząc się do podniesionego w postępowaniu odwoławczym zarzutu naruszenia art. 2, art. 32 i art. 60 Konstytucji RP, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że przedmiotem ochrony wynikającej z art. 60 Konstytucji RP jest przede wszystkim formalny aspekt dostępu do służby, a więc związany z przestrzeganiem jednolitych kryteriów i procedur postępowania, a nie sama ocena kwalifikacji czy też wiarygodności danej osoby z punktu widzenia kryteriów stosowanych w ramach tego postępowania. Celem art. 60 Konstytucji RP jest zapewnienie równości szans dla osób podejmujących starania o pełnienie funkcji w służbie publicznej; realizacja art. 60 Konstytucji RP z jednej strony wymaga od ustawodawcy ustanowienia regulacji materialnoprawnych, określających przejrzyste kryteria selekcji kandydatów i obsadzania poszczególnych stanowisk w służbie publicznej, a z drugiej strony nakazuje stworzenie odpowiednich gwarancji proceduralnych, zapewniających weryfikowalność decyzji w sprawie naboru do służby. Brak odpowiednich procedur kontrolnych i odwoławczych stanowić może istotną przeszkodę w stosowaniu przyjętych reguł, a tym samym naruszać będzie

konstytucyjny wymóg traktowania starających się o dostęp do służby na jednakowych zasadach³⁵.

Sąd Najwyższy stwierdził tym samym, że ochrona sądowa udzielana kandydatowi na określone stanowisko sędziowskie, dokonywana przy uwzględnieniu art. 60 Konstytucji RP, winna obejmować kontrolę postępowania przed Radą pod względem jego zgodności z prawem, a więc musi być ograniczona do oceny zgodności z prawem zastosowanej *in casu* procedury oceny kandydatury bądź kandydatur i w efekcie przedstawienia Prezydentowi RP wniosku o powołanie lub odmowy objęcia danego kandydata takim wnioskiem.

Artykuł 32 ust. 1 Konstytucji RP statuuje z kolei zasadę równości wszystkich wobec prawa i równości traktowania wszystkich przez władze publiczne oraz zakazuje dyskryminacji w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny. Dlatego kontrola sądowa postępowania przed Radą w zakresie jego zgodności z tym przepisem powinna, zdaniem Sądu Najwyższego wyrażonego w omawianym judykacie, sprowadzać się do oceny, czy wszyscy kandydaci uczestniczący w procedurze konkursowej byli traktowani jednakowo oraz czy żaden z nich nie był w jakikolwiek sposób dyskryminowany. Sąd Najwyższy podkreślił, że w orzecznictwie wielokrotnie wskazuje się, że sprawowana przezeń kontrola obejmuje w szczególności ocenę tego, czy KRS w odniesieniu do wszystkich uczestników procedury nominacyjnej zastosowała przejrzyste, jednolite i sprawiedliwe kryteria selekcyjne³⁶.

Podobne stanowisko w kontekście art. 60 Konstytucji RP zajął Sąd Najwyższy m.in. w wyroku z 2 lutego 2022 r., I NKRS 156/21³⁷.

³⁵ Zob. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z: 27 maja 2008 r., SK 57/06; 29 listopada 2007 r., SK 43/06; 8 kwietnia 2002 r., SK 18/01; 14 grudnia 1999 r., SK 14/98; 9 czerwca 1998 r., K 28/97.

³⁶ Zob. wyroki Sądu Najwyższego z: 10 października 2019 r., I NO 142/19; 9 maja 2019 r., I NO 35/19; 13 lipca 2017 r., III KRS 17/17; 6 października 2015 r., III KRS 50/15.

³⁷ Od wyroku i uzasadnienia wyroku zdanie odrębne złożył SSN Paweł Czubik.

KOGNICJA SĄDU NAJWYŻSZEGO W POSTĘPOWANIU NOMINACYJNYM

Kognicja Sądu Najwyższego w zakresie kontroli nad postępowaniem dotyczącym przedstawienia Prezydentowi RP wniosku o powołanie na stanowisko sędziego obejmuje w szczególności badanie, czy KRS przestrzegała w danym postępowaniu jednolitych kryteriów oceny kandydatów oraz procedur postępowania związanych z tą oceną i przedstawieniem wniosku Prezydentowi RP.

Wyrok Sądu Najwyższego z 12 stycznia 2022 r., I NKRS 104/21

Sąd Najwyższy w sprawach z odwołań od uchwał Krajowej Rady Sądownictwa dotyczących obsady stanowisk sędziowskich zajmuje jednolite stanowisko, że w świetle art. 44 ust. 1 ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, kognicja Sądu Najwyższego w tej kategorii spraw obejmuje wyłącznie badanie, czy uchwała nie pozostaje w sprzeczności z prawem. Przedmiot postępowania w kwestii oceny kandydata i przedstawienia wniosku o jego powołanie na stanowisko sędziego ma charakter sprawy w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, a zatem winna ona podlegać kontroli sądowej w zakresie właściwym tego rodzaju sprawom, tj. pod kątem legalności i przestrzegania stosownych procedur prawnych. Kognicja Sądu Najwyższego w zakresie kontroli nad postępowaniem dotyczącym przedstawienia Prezydentowi RP wniosku o powołanie na stanowisko sędziego obejmuje w szczególności badanie, czy KRS przestrzegała w danym postępowaniu jednolitych kryteriów oceny kandydatów oraz procedur postępowania związanych z tą oceną i przedstawieniem wniosku Prezydentowi. Analiza tego, czy uchwała nie pozostaje w sprzeczności z prawem, obejmuje również kontrolę przestrzegania przez Radę innych wymagań prawnych, w tym np. ustawowych warunków powoływania na stanowisko sędziego, sprecyzowanych w ustawie Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz ogólnych reguł proceduralnych wynikających z ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa.

STANOWISKO ZESPOŁU

Lista, o której mowa w art. 35 ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, jest rodzajem stanowiska zespołu, podejmowanego w przypadku, gdy na wolne stanowisko sędziowskie zgłosił się więcej niż jeden kandydat. Lista ma więc charakter listy rankingowej, zamykającej ten etap wyboru kandydata, który należy do zadań zespołu przygotowującego sprawę do rozpatrzenia przez Radę.

Wyrok Sądu Najwyższego z 12 stycznia 2022 r., I NKRS 104/21

Krajowa Rada Sądownictwa nie jest związana stanowiskiem zespołu powołanego do przygotowania sprawy indywidualnej do rozpatrzenia na posiedzeniu Rady.

Wyrok Sądu Najwyższego z 12 stycznia 2022 r., I NKRS 111/21

W najnowszych orzeczeniach zapadłych w sprawach z odwołań od uchwał Krajowej Rady Sądownictwa dotyczących obsady stanowisk sędziowskich, Sąd Najwyższy kilkakrotnie odniósł się do charakteru prawnego listy, o której mowa w art. 35 u.KRS, będącej swoistego rodzaju stanowiskiem zespołu.

W uzasadnieniu wyroku z 12 stycznia 2022 r., I NKRS 104/21, Sąd Najwyższy podkreślił, że lista ta jest rodzajem stanowiska zespołu, podejmowanego w przypadku, gdy na wolne stanowisko sędziowskie zgłosił się więcej niż jeden kandydat. Zespół powinien dokonać wyboru i przedstawić Radzie najlepszego lub najlepszych kandydatów z punktu widzenia kryteriów określonych w art. 35 ust. 2 uKRS. Lista ma więc charakter listy rankingowej, zamykającej ten etap wyboru kandydata, który należy do zadań zespołu przygotowującego sprawę do rozpatrzenia przez Radę. Sąd Najwyższy dodał przy tym, że chociaż art. 35 ust. 2 u.KRS odnosi się wprost do prac zespołu, to ma on także zastosowanie do oceny kandydatów przed Radą w pełnym składzie.

Przedmiotem analizy Sądu Najwyższego w sprawie I NKRS 111/21 było z kolei zagadnienie związania Krajowej Rady Sądownictwa stanowiskiem zespołu

powołanego do przygotowania sprawy indywidualnej do rozpatrzenia na posiedzeniu Rady (art. 31 ust. 1 u.KRS).

Sąd Najwyższy w wyroku z 12 stycznia 2022 r.³⁸, I NKRS 111/21, oddalając odwołanie, podkreślił, że wybór przez Radę innego kandydata niż rekomendowany przez zespół nie stanowi zatem naruszenia prawa materialnego ani procesowego, regulującego przebieg postępowania przed KRS.

Sąd Najwyższy wyjaśnił, że dwuetapowy sposób postępowania jest proceduralnym wyrazem realizowania przez Radę zasady wszechstronnego rozważenia sprawy. W pierwszym etapie postępowanie wyjaśniające prowadzi zespół Rady, którego zadaniem jest przygotowanie materiałów niezbędnych do podjęcia przez Radę uchwały w przedmiocie rozstrzygnięcia konkursu na określony w ogłoszeniu Ministra Sprawiedliwości urząd. Zespół dokonuje sprawdzenia zgłoszeń pod względem formalnym, bada czy materiały są kompletne, a w przypadku stwierdzenia, że materiały nie są kompletne, wzywa do ich uzupełnienia, dokonuje wysłuchania kandydatów. Jeśli na stanowisko sędziowskie albo asesorskie zgłosił się więcej niż jeden kandydat, zespół opracowuje listę rekomendowanych kandydatów (art. 35 ust. 1 u.KRS). Przy ustalaniu kolejności kandydatów na liście zespół kieruje się przede wszystkim oceną kwalifikacji kandydatów, a ponadto uwzględnia: doświadczenie zawodowe, w tym doświadczenie w stosowaniu przepisów prawa, dorobek naukowy, opinie przełożonych, rekomendacje, publikacje i inne dokumenty dołączone do karty zgłoszenia; opinię kolegium właściwego sądu oraz ocenę właściwego zgromadzenia ogólnego sędziów (art. 35 ust. 2 pkt 1 i 2 u.KRS). Zespół może zatem rekomendować więcej niż jednego kandydata. Drugi etap postępowania odbywa się na posiedzeniu plenarnym Rady, na którym członkowie zespołu przedstawiają swe stanowisko, odpowiadają na pytania, odbywa się debata poprzedzająca podjęcie uchwały. Wszyscy członkowie Rady mają dostęp do materiałów przedłożonych przez kandydatów w toku postępowania nominacyjnego. Mogą oni zatem, po zapoznaniu się z materiałami, dokonać odmiennej oceny

³⁸ Zdanie odrębne od wyroku i uzasadnienia złożył SSN Adam Redzik.

kandydatów, co ma odzwierciedlenie w głosowaniu. Podczas posiedzenia Rady członkowie zabierają głos, zadają pytania, co również może mieć wpływ na decyzję o głosowaniu za innym kandydatem niż wskazany przez zespół. Sąd Najwyższy wskazał, że w orzecznictwie ugruntowane jest stanowisko, że choć przepis art. 35 ust. 2 u.KRS odnosi się wprost do zespołu, to z wykładni systemowej i funkcjonalnej wynika, że ma on również zastosowanie do plenarnej oceny kandydatów przez Radę. Ponieważ ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa nie zawiera regulacji nakazującej stosowanie innego trybu postępowania w razie rozpatrywania jednej tylko kandydatury, ani też nie wskazuje innych kryteriów oceny do takiej sytuacji, należy przyjmować, że zarówno zespół, jak i Rada *in pleno*, obowiązane są w takim postępowaniu oceniać kandydata według kryteriów z art. 35 ust. 2 ustawy.

Resumując, Sąd Najwyższy podkreślił, że Rada nie jest związana stanowiskiem zespołu, ma jednak obowiązek wziąć to stanowisko pod uwagę w ramach wszechstronnego rozważenia sprawy. W sytuacji związania Rady opinią lub listą rankingową sporządzoną przez zespół, decyzje o rekomendowaniu kandydatów nie zapadałyby na posiedzeniach Rady, lecz stanowiłyby wynik prac zespołu, przedstawiany jedynie do akceptacji na posiedzeniu plenarnym Rady. Brak jest również podstaw do wymagania od Rady szczegółowego uzasadnienia swojej decyzji w tym zakresie, jeśli wynika to z treści uzasadnienia uchwały.

OSOBISTE STAWIENICTWO KANDYDATA NA POSIEDZENIU KRS

Krajowa Rada Sądownictwa lub zespół jej członków może (ale nie musi) żądać osobistego stawiennictwa uczestnika postępowania lub złożenia przez niego pisemnych wyjaśnień, a także uzupełnienia materiałów sprawy.

Wyrok Sądu Najwyższego z 12 stycznia 2022 r., I NKRS 104/21

To do Rady należy decyzja o konieczności przesłuchania kandydata i ocena czy występują uzasadnione ku temu przesłanki.

Wyrok Sądu Najwyższego z 12 stycznia 2022 r., I NKRS 82/21

W sprawie I NKRS 104/21 Sąd Najwyższy jako niezasadny ocenił zarzut naruszenia art. 33 ust. 2 u.KRS poprzez niezażądanie osobistego stawiennictwa uczestników, brak zażądania od nich pisemnych wyjaśnień bądź uzupełnienia materiałów sprawy. Sąd Najwyższy zważył, że w uzasadnionych przypadkach Rada lub zespół jej członków może żądać osobistego stawiennictwa uczestnika postępowania lub złożenia przez niego pisemnych wyjaśnień, a także uzupełnienia materiałów sprawy. Zastosowanie wskazanych środków jest jednak uprawnieniem Rady, a nie jej obowiązkiem, i to od niej, a na wstępnym etapie postępowania – od zespołu członków Rady, zależy sposób ich realizacji. Nie jest zatem możliwe skuteczne postawienie zarzutu niezażądania od uczestnika postępowania ustnych lub pisemnych wyjaśnień bez wykazania istnienia takiej potrzeby.

Powyższe stanowisko znajduje odzwierciedlenie we wcześniejszych judykatach Sądu Najwyższego³⁹.

Problem osobistego stawiennictwa kandydata na posiedzeniu Krajowej Rady Sądownictwa był analizowany również w wyroku Sądu Najwyższego z 12 stycznia 2022 r., I NKRS 82/21⁴⁰.

³⁹ Zob. wyrok Sądu Najwyższego z 17 lipca 2014 r., III KRS 25/14.

⁴⁰ Od wyroku i uzasadnienia wyroku zdanie odrębne zgłosił SSN Leszek Bosek.

W powołanym judykacie Sąd Najwyższy wskazał, że to do Rady należy decyzja o konieczności przesłuchania kandydata i ocena czy występują uzasadnione ku temu przesłanki. Jak wynika z przepisu art. 33 ust. 2 u.KRS, Rada może żądać osobistego stawiennictwa uczestnika postępowania. Norma ta nie ma zatem charakteru uznaniowego z punktu widzenia uczestnika postępowania, lecz jest imperatywnym uprawnieniem Rady.

DOŚWIADCZENIE PRACY NA DELEGACJI W MINISTERSTWIE SPRAWIEDLIWOŚCI

Sędziowie, w okresie instytucjonalnego powiązania z Ministerstwem Sprawiedliwości, nie powinni być przedstawiani Prezydentowi RP jako kandydaci do powołania na stanowisko sędziowskie w sądach wyższej instancji, w Sądzie Najwyższym, czy w sądach administracyjnych

Wyrok Sądu Najwyższego z 12 stycznia 2022 r., I NKRS 118/21

W uzasadnieniu wyroku z 12 stycznia 2022 r., I NKRS 118/21⁴¹, Sąd Najwyższy wyraził zapatrywanie, że sędziowie w okresie instytucjonalnego powiązania z Ministerstwem Sprawiedliwości nie powinni być przedstawiani Prezydentowi RP jako kandydaci do powołania na stanowisko sędziowskie w sądach wyższej instancji, w Sądzie Najwyższym, czy w sądach administracyjnych. Sąd Najwyższy zaznaczył, że doświadczenie pracy na delegacji w Ministerstwie Sprawiedliwości oczywiście nie może dyskwalifikować sędziego w możliwości awansu. Wręcz odwrotnie, może w przyszłości okazać się dodatkowym atutem, gdyż wskazuje na inną niż orzecznicza działalność sędziego. Nie może jednak prowadzić do uzasadnionych wątpliwości powiązania awansu z delegacją w Ministerstwie Sprawiedliwości. Awans sędziów do wyższej instancji powinien być możliwy po upływie określonego czasu od zakończenia okresu delegacji do Ministerstwa Sprawiedliwości. Sąd Najwyższy podkreślił przy tym, że konkursy przeprowadzane są na konkretne stanowiska orzecznicze, tymczasem sędziowie delegowani do Ministerstwa Sprawiedliwości nie orzekają lub orzekają w ograniczonym zakresie. Nie ma więc interesu wymiaru sprawiedliwości w awansowaniu sędziów, którzy nie będą orzekać lub orzekanie ich będzie istotnie ograniczone.

⁴¹ Zdanie odrębne od ww. wyroku i uzasadnienia złożył SSN Paweł Czubik.

ZNACZENIE ORZECZENIA LEKARZA ORZECZNIKA ZAKŁADU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH W SPRAWACH O PRZENIESIENIE SĘDZIEGO W STAN SPOCZYNKU

Orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych jest jedynie środkiem dowodowym w postępowaniu toczącym się z wniosku uprawnionego podmiotu o przeniesienie sędziego w stan spoczynku, a jego moc dowodowa podlega ocenie Krajowej Rady Sądownictwa przy podejmowaniu uchwały.

Wyrok Sądu Najwyższego z 11 stycznia 2022 r., I NKRS 142/21

W jednej ze spraw z odwołania od uchwały KRS w przedmiocie przeniesienia sędziego w stan spoczynku, I NKRS 142/21, Sąd Najwyższy odniósł się do zagadnienia sposobu wykazania trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków sędziowskich z powodu choroby lub utraty sił, która to okoliczność stanowi podstawę przeniesienia sędziego w stan spoczynku w drodze decyzji Krajowej Rady Sądownictwa.

Sąd Najwyższy stwierdził, że podstawowym dokumentem dla podjęcia uchwały na podstawie art. 70 § 1 p.u.s.p. przez Krajową Radę Sądownictwa jest orzeczenie lekarza orzecznika stwierdzające niezdolność do pełnienia obowiązków sędziowskich z powodu choroby lub utraty sił, z tym że do przeniesienia sędziego w stan spoczynku nie wystarczy sam fakt jego wydania, to bowiem Krajowa Rada Sądownictwa, a nie lekarz orzecznik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, przenosi sędziego w stan spoczynku. Pomimo zatem tego, że orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych jest podstawowym dokumentem dla podjęcia uchwały przez Krajową Radę Sądownictwa, to jest ono jedynie środkiem dowodowym w postępowaniu toczącym się z wniosku uprawnionego podmiotu o przeniesienie sędziego w stan spoczynku, a jego moc dowodowa podlega ocenie Rady przy podejmowaniu uchwały.

Sąd Najwyższy podkreślił przy tym, że oparcie się przez Krajową Radę Sądownictwa na uzyskanym orzeczeniu lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych może mieć miejsce tylko wówczas, gdy spełnia ono wszystkie wymagane warunki, tj. określa przyczynę niezdolności do pełnienia obowiązków sędziego i zawiera uzasadnienie, a jego walor dowodowy jest niepodważalny⁴².

⁴² Zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 27 marca 2012 r., III KRS 5/12; wyroki Sądu Najwyższego z: 4 kwietnia 2007 r., III KRS 5/07; 3 lipca 2008 r., III PO 3/08; 5 listopada 2008 r., III KRS 4/08; 18 lutego 2010 r., III KRS 29/09; 27 marca 2012 r., III KRS 5/12; 22 listopada 2013 r., III KRS 224/13; 4 lutego 2015 r., III KRS 72/14.

II.7. INNE SPRAWY

Opracowała Kinga Francuzik

UDZIAŁ ASESORÓW KOMORNICZYCH W GŁOSOWANIU NAD UCHWAŁAMI DOTYCZĄCYMI BUDŻETU IZBY KOMORNICZEJ

Komornicy sądowi, uczestniczący w walnym zgromadzeniu izby komorniczej, są wyłącznie uprawnieni do głosowania nad uchwałami dotyczącymi budżetu izby komorniczej i wysokości składek miesięcznych na potrzeby organów samorządu komorniczego. W głosowaniu nad tymi kwestiami nie mogą uczestniczyć asesory biorący udział w walnym zgromadzeniu izby komorniczej; nie są oni w ogóle uwzględniani przy ustalaniu obecności i większości głosów.

Wyrok Sądu Najwyższego z 23 marca 2022 r., I NO 61/21

W dniu 23 marca 2022 r. Sąd Najwyższy rozpoznał w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych sprawę z wniosku Ministra Sprawiedliwości o uchylenie uchwały nr 1/XXIV/2021 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Izby Komorniczej w R. z 26 marca 2021 r. w sprawie regulaminu obrad XXIV Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia, uchwały nr 6/XXIV/2021 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Izby Komorniczej w R. z 26 marca 2021 r. w sprawie ustalenia wysokości składek miesięcznych na określone cele uiszczanych przez komorników Izby Komorniczej w R. oraz uchwały nr 7/XXIV/2021 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Izby Komorniczej w R. z 26 marca 2021 r. w sprawie ustalenia wysokości składki uiszczanej na określony cel przez asesorów komorniczych Izby Komorniczej w R.

Zarzuty sformułowane we wniosku o uchylenie zaskarżonych uchwał dotyczyły wyłączenia asesorów od udziału w głosowaniu nad uchwałą określającą wysokość składek na określone cele, pobieranych od komorników, zaś komorników – od udziału

w głosowaniu nad uchwałą określającą wysokość składek na określone cele, uiszczanych przez asesorów.

Powołując się na treść art. 209 ust. 2 i 3 oraz art. 207 ust. 5 ustawy o komornikach sądowych, Sąd Najwyższy wskazał, że katalog kompetencji walnego zgromadzenia izby komorniczej zastrzeżonych tylko dla komorników sądowych ma charakter zamknięty – komornicy sądowi, uczestniczący w walnym zgromadzeniu izby komorniczej, są wyłącznie uprawnieni do głosowania nad uchwałami dotyczącymi budżetu izby komorniczej i wysokości składek miesięcznych na potrzeby organów samorządu komorniczego. W głosowaniu nad tymi kwestiami nie mogą uczestniczyć asesory biorący udział w walnym zgromadzeniu izby komorniczej – nie są oni w ogóle uwzględniani przy ustalaniu obecności i większości głosów.

Wnosząc *a contrario*, Sąd Najwyższy stwierdził, że w głosowaniu nad pozostałymi kwestiami przekazanymi do kompetencji walnego zgromadzenia izby komorniczej mają prawo brać udział wszyscy członkowie danej izby komorniczej: zarówno komornicy sądowi, jak i asesory.

Sąd Najwyższy zwrócił również uwagę, że składki celowe mają charakter samoistny i nie są w żaden sposób powiązane z zagadnieniem obowiązkowych składek miesięcznych, co wynika z innych podstaw prawnych obu danin, określonych odpowiednio w art. 38 i art. 208 ust. 1 pkt 7 ustawy o komornikach sądowych⁴³. Także z tej przyczyny, brak jest podstaw do stosowania, przy uchwalaniu wysokości składek na określony cel, ograniczeń przewidzianych dla ustalenia kręgu osób uprawnionych do głosowania w przedmiocie określenia wysokości składek miesięcznych na potrzeby organów samorządu komorniczego.

Sąd Najwyższy w przedmiotowej sprawie stwierdził, że wniosek Ministra Sprawiedliwości zasługiwał na uwzględnienie w całości, co skutkowało uchyleniem uchwał Walnego Zgromadzenia z 26 marca 2021 r. (uchwały nr 1/XXIV/2021 –

⁴³ Por. wyrok Sądu Najwyższego z 8 stycznia 2020 r., I NO 148/19.

w zakresie dotyczącym § 5 ust. 2 regulaminu obrad; natomiast uchwał nr 6/XXIV/2021 oraz nr 7/XXIV/2021 – w całości).

Sąd Najwyższy uznał, że § 5 ust. 2 *in fine* regulaminu obrad, który wyklucza asesorów z głosowania nad składkami celowymi dotyczącymi komorników sądowych, w sposób wadliwy określa krąg osób uprawnionych do głosowania w zakresie uchwalenia składek na określone cele. Podobnie jest w przypadku przyjęcia, że nad składkami celowymi pobieranymi od asesorów głosować mogą jedynie asesorzy, z wykluczeniem komorników.

Sąd Najwyższy uznał, że skoro regulamin walnego zgromadzenia izby komorniczej, jako akt o charakterze wewnętrznym, nie może modyfikować przepisów prawa powszechnie obowiązującego, to doszło do naruszenia art. 208 ust. 1 pkt 7 w zw. z art. 209 ust. 2 i 3 ustawy o komornikach sądowych.

W konsekwencji, za niezgodne z prawem Sąd Najwyższy uznał również uchwały podjęte w sposób przewidziany postanowieniem tego regulaminu obrad. Przy czym Sąd Najwyższy wyjaśnił, że nie ma znaczenia, że uchwały te zostały podjęte zgodnie z wymogami co do kworum, określonymi w art. 209 ust. 2 ustawy o komornikach sądowych.

DECYZJA W PRZEDMIOCIE ODMOWY WYRAŻENIA ZGODY NA DALSZE ZAJMOWANIE STANOWISKA PROKURATORA

O ile dążenie do wymiany pokoleniowej w prokuraturze jest dopuszczalną przesłanką podjęcia decyzji przez Prokuratora Generalnego w przedmiocie odmowy wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska prokuratora, o tyle nie mieści się w granicach uznania przysługującego Prokuratorowi Generalnemu kierowanie się nią jako jedyną przesłanką decyzji bez rozpatrzenia treści wniosku prokuratora.

Wyrok Sądu Najwyższego z 26 stycznia 2022 r., I NO 49/21

W dniu 26 stycznia 2022 r. Sąd Najwyższy rozpoznał w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych sprawę z odwołania H. Ż. od decyzji Prokuratora Generalnego z 17 maja 2021 r. w przedmiocie odmowy wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska prokuratora.

Sąd Najwyższy wskazał, że w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji Prokurator Generalny przedstawił okoliczności dotyczące interesu służby, w tym sytuację kadrową oraz dane statystyczne dotyczące obciążenia sprawami przypadającymi na jednego prokuratora w jednostce organizacyjnej prokuratury oraz wskazał konsekwencje kadrowe wynikające ze zwolnienia stanowiska zajmowanego przez H.Ż. Jednocześnie zauważył brak odniesienia się do struktury wiekowej prokuratorów zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych prokuratury oraz trudność w dostrzeżeniu relacji między przytoczonymi danymi, a decyzją Prokuratora Generalnego podjętą względem H.Ż.

W ocenie Sądu Najwyższego, Prokurator Generalny nie uwzględnił żadnych okoliczności leżących po stronie H.Ż., ograniczając się do nader wąsko i specyficznego rozumianego interesu służby. Wydanie zaskarżonej decyzji nastąpiło bez należytego wyważenia, z poszanowaniem zasady proporcjonalności i zasady równego traktowania, z jednej strony szczególnych okoliczności mających uzasadnienie

w interesie służby, a z drugiej leżących po stronie H.Ż.

Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że o ile dążenie do wymiany pokoleniowej w prokuraturze jest dopuszczalną przesłanką podjęcia decyzji przez Prokuratora Generalnego, o tyle nie mieści się w granicach uznania przysługującego Prokuratorowi Generalnemu kierowanie się nią jako jedyną przesłanką decyzji bez rozpatrzenia treści wniosku prokuratora. Sąd Najwyższy uznał, że zaskarżona decyzja została podjęta z przekroczeniem granic uznania.

W konsekwencji, rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie polegało na uchyleniu zaskarżonej decyzji i przekazaniu sprawy Prokuratorowi Generalnemu do ponownego rozpoznania.

Zdanie odrębne od wyroku zgłosił SSN Mirosław Sadowski.

W uzasadnieniu zdania odrębnego SSN Mirosław Sadowski wskazał, że odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Konieczność szczegółowego uzasadniania decyzji w przedmiocie dalszego zajmowania stanowiska prokuratora aktualizuje się w sytuacji, gdy wyrażając zgodę na przedłużenie zatrudnienia pomimo osiągnięcia określonego wieku, Prokurator Generalny decyduje się na odstępstwo od ustawowej zasady przejścia w stan spoczynku. Decyzja odmowna natomiast stanowi jedynie potwierdzenie normatywnej reguły, w myśl której z dniem ukończenia 65. roku życia, prokurator przechodzi - *ipso iure* - w stan spoczynku⁴⁴.

Dane statystyczne przedstawione przez Prokuratora Generalnego oraz wnioski z tych danych wskazują, że Prokurator Generalny wykazał brak interesu wymiaru sprawiedliwości w dalszym zajmowaniu stanowiska prokuratora przez H.Ż. Informacje te mają charakter konkretny, a nie abstrakcyjny, zatem brak jest podstaw do stwierdzenia, że zaskarżona decyzja jest dowolna, abstrakcyjna i nie uwzględnia

⁴⁴ Zob. wyrok Sądu Najwyższego z 27 lutego 2019 r., I NO 16/18.

okoliczności faktycznych sprawy⁴⁵.

Spełnienie warunków pozytywnych, o których mowa w art. 127 § 2 ustawy Prawo o prokuraturze, nie jest równoznaczne z obowiązkiem wyrażenia zgody na dalsze pozostawanie w służbie wnioskującego o to prokuratora. Wskazany we wniosku długi staż pracy i walory osobiste H.Ż. nie mogą być uznane za jedyne i wyłączne przesłanki uzasadniające wyrażenie zgody na dalsze zajmowanie stanowiska prokuratora.

⁴⁵ Por. wyroki Sądu Najwyższego z: 10 kwietnia 2008 r., III PO 2/08; 15 lipca 2015 r., III PO 3/15; 10 stycznia 2019 r., I NO 17/18.

ZASKARŻALNOŚĆ ORZECZEŃ SĄDU NAJWYŻSZEGO

Brak jest przepisu przewidującego możliwość kontroli orzeczenia Sądu Najwyższego w przedmiocie legalności uchwały organu korporacji zawodowej, jak również przepisu przewidującego możliwość kontroli postanowienia Sądu Najwyższego w przedmiocie odrzucenia skargi kasacyjnej.

Postanowienie Sądu Najwyższego z 9 marca 2022 r., I NO 15/21

W dniu 9 marca 2022 r. Sąd Najwyższy rozpoznał w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych zażalenie na postanowienie Sądu Najwyższego z 9 listopada 2020 r., I NO 89/20, w sprawie ze skargi Ministra Sprawiedliwości na uchwałę nr 1 Zgromadzenia Izby Adwokackiej w K. z 5 kwietnia 2019 r.

Sąd Najwyższy uznał, że zażalenie jako niedopuszczalne podlegało odrzuceniu.

Sąd Najwyższy wskazał, że w obecnym stanie prawnym żaden przepis prawa nie przewiduje możliwości zaskarżenia orzeczenia Sądu Najwyższego, który z definicji jest sądem ostatniej instancji. Jedynym wyjątkiem są orzeczenia wydawane w ramach tzw. instancji poziomej (por. np. art. 73 § 1 i art. 79 u.SN oraz art. 110 § 1 lit. b i § 2a p.u.s.p.). Brak jest natomiast przepisu przewidującego możliwość kontroli orzeczenia Sądu Najwyższego w przedmiocie legalności uchwały organu korporacji zawodowej, jak również przepisu przewidującego możliwość kontroli postanowienia Sądu Najwyższego w przedmiocie odrzucenia skargi kasacyjnej. W państwie prawnym żaden organ nie może domniemywać kompetencji (art. 2 i 7 Konstytucji RP).

Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że na tle ugruntowanego orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego od początku obowiązywania Konstytucji RP uznawano, że zasada dwuinstancyjności postępowania nie dotyczy tych postępowań, w których sąd realizuje funkcję kontrolną nad działalnością organu pozasądowego.

Z konstytucyjnego punktu widzenia jedna instancja sądowa jest wystarczająca:

- 1) w postępowaniu, w którym sąd rozpoznaje środki zaskarżenia od orzeczeń organów dyscyplinarnych⁴⁶;
- 2) w postępowaniu, w którym sąd rozpoznaje zażalenie w przedmiocie zasadności i legalności doprowadzenia do izby wytrzeźwień⁴⁷;
- 3) w postępowaniu, w którym sąd kontroluje rozstrzygnięcia organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze⁴⁸;
- 4) w postępowaniu, w którym sąd sprawuje nadzór judykacyjny nad komornikiem⁴⁹;
- 5) w postępowaniu przed sądem rejestrowym w sprawie rozstrzygnięcia rozbieżności co do wyceny akcji na podstawie art. 312 § 8 w zw. z art. 417 § 1 i art. 418 § 3 zd. 2 k.s.h. (w brzmieniu pierwotnym); postępowanie to zostało potraktowane jako „drugi etap” postępowania toczącego się początkowo przed biegłym rewidentem, a tym samym sprawa nie została uznana za rozpatrywaną przez sąd od początku do końca⁵⁰;
- 6) w postępowaniu, w którym sąd rozpoznaje skargę na orzeczenie Krajowej Izby Odwoławczej w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego⁵¹;
- 7) w postępowaniu, w którym sąd rozpoznaje zażalenie na zatrzymanie osoby ujętej na gorącym uczynku popełnienia wykroczenia lub bezpośrednio potem na podstawie art. 45 § 1 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia⁵²;
- 8) w postępowaniu inicjowanym zażaleniem na odmowę dokonania czynności notarialnej⁵³.

W ocenie Sądu Najwyższego, z konstytucyjnego punktu widzenia istotny jest więc charakter i przedmiot postępowania. Kontrola normatywnych uchwał

⁴⁶ Zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 8 grudnia 1998 r., K 41/97; zob. też wyroki Trybunału Konstytucyjnego z: 25 czerwca 2012 r., K 9/10 oraz 6 listopada 2012 r., K 21/11.

⁴⁷ Zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 11 czerwca 2002 r., SK 5/02.

⁴⁸ Zob. postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z 7 września 1999 r., Ts 35/99; 20 stycznia 2005 r., Ts 91/04; 17 kwietnia 2009 r., Ts 228/08; 11 kwietnia 2013 r., Ts 9/12; zob. też wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 12 maja 2003 r., SK 38/02.

⁴⁹ Zob. postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z: 22 marca 2005 r., Ts 138/04 oraz 2 czerwca 2014 r., Ts 2/14.

⁵⁰ Zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 21 czerwca 2005 r., P 25/02.

⁵¹ Zob. postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 3 lutego 2012 r., Ts 2/10; zob. także postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 22 listopada 2005 r., Ts 78/05, i wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 13 czerwca 2006 r., SK 54/04.

⁵² Zob. postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 1 kwietnia 2011 r., Ts 164/10.

⁵³ Zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 13 stycznia 2015 r., SK 34/12.

samorządów zawodowych realizowana przez Sąd Najwyższy, na podstawie takiej jak art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze⁵⁴, ma wyłącznie na celu ochronę interesu publicznego, a nie ochronę praw podmiotowych – wolności i praw człowieka i obywatela. Sąd Najwyższy nie dostrzegł podstaw, aby podmiotom publicznym w zakresie realizowanych przez nie funkcji władczych (imperium) przypisywać wolności i prawa człowieka i obywatela, i na tej podstawie udzielać im ochrony konstytucyjnej. Obowiązek zapewnienia takiej ochrony nie wynika z przepisów rozdziału II i VIII Konstytucji RP.

⁵⁴ Dz.U. 2018, poz. 1184 ze zm.

WŁAŚCIWOŚĆ SĄDU W SPRAWACH ZE SKARG NA PRZEWLEKŁOŚĆ

Na etapie postępowania sądowego, jedynym wskazanym w ustawie kryterium wyznaczającym właściwość sądu do rozpoznania skargi na przewlekłość postępowania jest kryterium sądu, przed którym toczy się postępowanie.

Postanowienie Sądu Najwyższego z 16 lutego 2022 r., I NO 40/21

W dniu 16 lutego 2022 r. Sąd Najwyższy rozpoznał w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych wnioski Sądu Apelacyjnego w W. o rozstrzygnięcie sporu kompetencyjnego dotyczącego ustalenia właściwości rozpoznania skargi M.G. pomiędzy Sądem Apelacyjnym w W. i Sądem Okręgowym w W.

Wniesiona przez M.G. skarga na przewlekłość dotyczyła etapu postępowania przygotowawczego i sądowego.

Sąd Okręgowy w W., stwierdzając swoją niewłaściwość wskazał, że postępowanie przygotowawcze w sprawie było prowadzone przeciwko większej liczbie oskarżonych, którym zarzucano czyny należące do właściwości sądów różnego rzędu i w takim układzie procesowym, niezależnie od zarzutów postawionych skarżącemu, sądem właściwym rzeczowo do rozpoznania skargi na przewlekłość zgodnie z art. 4 ust. 5 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki⁵⁵ jest Sąd Apelacyjny w W.

Sąd Okręgowy w W. wskazał, że właściwość sądu należy oceniać przy uwzględnieniu art. 34 § 2 w zw. z art. 33 § 2 k.p.k. Ponadto, skoro w ramach zainicjowanego przez oskarżonego postępowania skargowego analizie ma podlegać

⁵⁵ Tekst jedn. Dz.U. 2018, poz. 75.

całość sprawy (postępowanie przygotowawcze i sądowe), to zgodnie z art. 4 ust. 6 ustawy o skardze na przewlekłość sąd właściwy według przepisów art. 4 ust. 1 i 2 ustawy o skardze na przewlekłość będzie jednocześnie właściwy do rozpoznania skargi także w zakresie przewlekłości postępowania przygotowawczego. Dodatkowo właściwość Sądu Apelacyjnego potwierdzać ma argumentacja dotycząca zakazu fragmentaryzacji postępowania, a także fakt, że w toku postępowania przygotowawczego szereg decyzji procesowych podejmował Sąd Okręgowy.

Sąd Najwyższy przekazał sprawę do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w W. Rozstrzygając spór kompetencyjny przyjął, że na etapie postępowania sądowego, jedynym wskazanym w ustawie kryterium wyznaczającym właściwość sądu do rozpoznania skargi na przewlekłość postępowania jest kryterium sądu, przed którym toczy się postępowanie.

Na ustalenie właściwości sądu do rozpoznania skargi na przewlekłość postępowania nie mają wpływu postępowania incydentalne przed sądami wyższych instancji lub Sądem Najwyższym, nawet jeśli skarga na przewlekłość postępowania została wniesiona w toku jednego z tych postępowań⁵⁶.

Zdaniem Sądu Najwyższego, irrelevantny dla ustalenia właściwości pozostaje fakt, że Sąd Apelacyjny rozpoznawał zażalenia na postanowienia Sądu Okręgowego w przedmiocie tymczasowego aresztowania podejrzanych, bowiem orzekanie w toku śledztwa w przedmiocie stosowania środków zapobiegawczych nie stanowi rozstrzygnięcia co do istoty sprawy. Postępowania te miały charakter incydentalny, uboczny wobec głównego nurtu śledztwa.

Zagadnienie właściwości sądu w sprawach ze skarg na przewlekłość było również przedmiotem rozważań w postanowieniu z 9 marca 2022 r., I NO 10/22.

W powołanej sprawie Sąd Najwyższy rozpoznał w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej

⁵⁶ Zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 5 listopada 2012 r., KSP 15/12; 2 marca 2005 r., SPK 7/05.

i Spraw Publicznych wniosek Sądu Apelacyjnego w P. o rozstrzygnięcie sporu o właściwość.

We wniosku o rozstrzygnięcie sporu o właściwość wskazano, że Sąd Okręgowy w P., na podstawie art. 35 § 1 k.p.k. w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość, stwierdził swoją niewłaściwość i przekazał sprawę do rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w P. – podnosząc, iż w tej sprawie toczyło się również postępowanie przed Sądem Okręgowym w P., jako sądem odwoławczym, który wydał wyrok kasatoryjny, wskutek czego aktualnie sprawa prowadzona jest przed Sądem Rejonowym w G.W.

Podstawą takiego rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego w P. było stwierdzenie, że przy rozpoznawaniu skargi na przewlekłość ocenie podlega postępowanie jako całość, nie zaś jego aktualna faza – zbadany powinien zatem zostać przebieg postępowania od jego wszczęcia do zakończenia, niezależnie od tego, na jakim etapie została wniesiona skarga.

Sąd Najwyższy stwierdził, że właściwy do rozpoznania sprawy jest Sąd Okręgowy w P. Okoliczność, że w przeszłości przed Sądem Okręgowym w P. toczyło się postępowanie apelacyjne nie ma tu znaczenia – skoro skarżący ograniczył zarzuty skargi wyłącznie do postępowania toczącego się przed Sądem Rejonowym. Konieczność dokonania oceny czynności podejmowanych na poszczególnych etapach postępowania występuje tylko wówczas, gdy zażąda tego skarżący – jako dysponent skargi – formułując zarzuty odnoszące się do tych faz postępowania.